

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Literární projekt v mateřské škole

(Bakalářská práce)

Autor: Barbora Vymětalíková
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Vedoucí práce: Mgr. Petra Bubeníčková

Hradec Králové
2015

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Barbora Vymětalíková
Osobní číslo: P111678
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Název tématu: Literární projekt v mateřské škole
Zadávací katedra: Katedra českého jazyka a literatury

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce sleduje základní principy projektové metody a dále prvky využití zvolených metod v mateřské škole. Její součástí bude vytvoření konkrétního literárního projektu a jeho prezentace. Práce musí splňovat požadavky RVP PV.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Petra Bubeníčková
Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání bakalářské práce: **13. února 2013**

Termín odevzdání bakalářské práce: **1. dubna 2015**

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. PaedDr. Alena Z
vedoucí ka

dne

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové

.....
Barbora Vymětalíková

Poděkování:

Děkuji Mgr. Petře Bubeníčkové za odborné vedení a poskytování cenných rad, které mi po celou dobu zpracování bakalářské práce poskytovala.

Anotace

VYMĚTALÍKOVÁ, Barbora. *Literární projekt v mateřské škole*. [Bakalářská práce]. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 71s.

Bakalářská práce nese název *Literární projekt v mateřské škole*. Je složena ze dvou částí – teoretické a praktické.

Teoretická část seznamuje s pojmem literární projekt, uvádí jeho definici, cíl a záměr. Seznamuje s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, v němž jsou více rozpracovány oblasti *Jazyk a řeč a sebepojetí, city, vůle*. Dále ukazuje na důležitost literatury, zejména pak pohádky, v předškolním věku. Větší pozornost je věnována pohádce autorské a tvorbě Vladislava Vančury.

Praktická část se věnuje týdennímu projektu. Je zde vytyčen projektový záměr, který je rozpracován do denních témat. V každém dni se objevují činnosti a aktivity, korespondující s režimem mateřské školy. Činnosti a aktivity jsou vystavěny na práci s knihou Vladislava Vančury – *Kubula a Kuba Kubikula*. Projekt byl realizován v praxi, proto se v závěru práce nachází jeho celkové hodnocení.

Klíčová slova: literární projekt, projektová metoda, rámcový vzdělávací program, literatura předškolního věku, autorská pohádka, Vladislav Vančura

Annotation

VYMĚTALÍKOVÁ, Barbora. *Literary project in kindergarten*. [Bachelor Degree Thesis]. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 71pp.

The bachelor thesis is entitled *Literary Project in Kindergarten*. It contains two parts – a theoretical and a practical part.

The theoretical part pertains to and introduces the concepts of the literary project, its definition and objective. It acquaints the Framework educational program for pre elementary education. The areas of language, speech, self-conception, feeling and will are further elaborated. It also shows the importance of literature in pre elementary school age, mainly the importance of fairytales. The focus is on fairytales written by Vladislav Vančura.

The practical part focuses on a week project on a given topic. Daily topics focus to meet the main project objectives. Every day, we can find activities which are corresponding with the kindergarten daily regime. Activities are built up to correspond with the book of Vladislav Vančura – *Kubula a Kuba Kubikula*. The project was applied in practice and in conclusion of the thesis is the overall evaluation of the project.

Key words: literary project, project method, framework educational program, literature of pre elementary school, author's fairytale, Vladislav Vančura.

Obsah

Teoretická část	10
1 Úvod.....	10
2 Projekt.....	12
2.1 Co je projekt.....	12
2.2 Projektová metoda	13
2.3 Projekt a předškolní vzdělávání	14
2.4 Druhy projektu.....	14
2.5 Hlavní kroky projektů.....	15
2.6 Hodnocení projektu.....	16
2.7 Myšlenková mapa	17
3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV)	19
3.1 Hlavní principy RVP PV	19
3.2 Specifika předškolního vzdělávání	20
3.3 Cíle RVP PV	20
3.3.1 Rámcové cíle.....	20
3.3.2 Klíčové kompetence	21
3.4 Vzdělávací obsah RVP PV	21
3.4.1 Jazyk a řeč.....	22
3.4.2 Sebepojetí, city, vůle.....	23
4 Dětská literatura	25
4.1 Literatura v mateřské škole a její funkce	25
4.2 Vztah dítěte a literatury v předškolním věku.....	25
4.3 Literárně výchovné kompetence učitelky mateřské školy	26
5 Pohádka.....	27
5.1 Definice a význam pohádky pro děti předškolního věku	27
5.2 Autorská pohádka	29
5.3 Kubula a Kuba Kubikula	30
Praktická část	31
6 Projekt – Kubula a Kuba Kubikula.....	31
6.1 První den- pondělí.....	35

6.2 Druhý den - Úterý	41
6.3 Třetí den - Středa	48
6.4 Čtvrtý den - Čtvrtek	53
6.5 Pátý den - Pátek	58
7 Celková reflexe týdenního projektu.....	66
8 Závěr	67
9 Seznam použité literatury	68
10 Seznam příloh	71

Teoretická část

1 Úvod

Tématem pro zpracování bakalářské práce je „Literární projekt v mateřské škole“. Téma literatura v mateřské škole může u mnohých čtenářů evokovat otázky týkající se využití a pochopení. Rodiče či další laická veřejnost se často domnívají, že setkáním s literaturou v předškolním věku se míní předčítání pohádek. Mnohdy si neumí představit, že by děti mohly dále s literárním textem pracovat, rozvíjet ho, zpracovávat dle své fantazie a vytvářet si vlastní názor a prezentovat ho. Hlavním záměrem bakalářské práce je poukázat na vhodnost práce s literaturou v projektu, neboť projekt je pro děti přirozený celek a je příhodné zařazovat ho již v předškolním věku.

Projekt je ve slovníku definován jako plán, záměr, úmysl. Se slovem projekt se můžeme setkat v různých kontextech. „*Má také mnoho společného i s pedagogickou, školou a výukou dětí – plánování, organizování, logický a promyšlený postup řešení a především výsledný konkrétní a užitečný produkt.*“ (Tomková, Dvořáková, Kašová, 2009 s. 7) Jde o to, vytvořit dítěti vhodné klima, které je pro využití této metody nezbytné. Projekt je metoda nová, která chce v dítěti probudit zájem o učení, ukázat, že učení je zábava, a jeho prostřednictvím je možno se seberealizovat, spolupracovat s ostatními a komunikovat. V projektu se dají využít všechny dosud získané dovednosti a vědomosti, a navíc dochází k jejich prohloubení.

K literatuře v mateřské škole patří bezpochyby knížky s pohádkami, říkanky, básničky, encyklopedie, leporela atd. Pohádka je pro děti jednou z nejpřirozenějších a nejdůležitějších věcí vůbec. Díky pohádce dítě poznává okolní svět, získává poučení, pohádka plní také zábavnou a relaxační funkci. Dítě získává nové poznatky, setkává se s dobrem a zlem a učí se je rozeznávat. V předškolním věku je pohádka významným prostředkem učení.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. Na část teoretickou a praktickou.

V první části teoretické se zabývám projektem, jeho vymezením a definicí. Dále se teoretická část zabývá výchovně-vzdělávacím procesem v mateřské škole, který je popsán v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Zde jsou vysvětleny především vzdělávací oblasti a jejich podoblasti, v nichž se setkáváme s literární výchovou, pohádkou, komunikací. *Jazyk a řeč, Sebepojetí, city a vůle* jsou

důležité oblasti ve vzdělávací nabídce v mateřské škole. Další kapitola je věnována literatuře v mateřské škole.

V závěru teoretické části je objasněn význam pohádky pro předškolní věk, uvedena charakteristika autorské pohádky a stručný popis pohádky Kubula a Kuba Kubikula od spisovatele V. Vančury. Ta má klíčovou roli v praktické části bakalářské práce.

Praktická část je zpracována ve formě týdenního projektu s názvem Kubula a Kuba Kubikula. V projektu jsou stanoveny hlavní a dílčí cíle, jeho záměr a organizace. Dále jsou zde popsány návrhy činností, které jsou inspirovány pohádkou Kubula a Kuba Kubikula. Od počátku bylo počítáno s realizací projektu v Mateřské škole Březinova v Náchodě, proto je organizačně rozpracován do denních témat, která pracují s příběhem a časově korespondují s řádem mateřské školy. Důležitou roli plní v projektu každodenní reflexe, které jsou důležitou zpětnou vazbu pro učitele a současně ukazují, jak činnost hodnotí děti samy.

V závěru bakalářské práce je uvedeno celkové hodnocení týdenního projektu, které ukazuje míru splnění předem vytčených cílů.

2 Projekt

Tato kapitola se bude zabývat terminologií projektu, jeho definicí.

2.1 Co je projekt

„Každý projekt je aktivní učení, užitek a zkušenost a dílo svého druhu, vyrůstající jen z konkrétního setkání určitého učitele s určitými žáky (jakéhokoli věku) v určitém čase a prostředí.“ Valenta (1993, s. 2-9)

„V. Příhoda vnímá projekt jako seskupení problémů a říká, že problémů se využívá při metodě projektové.“ (Kratochvílová, 2006, s. 34).

„Projekt můžeme vymezit jako komplexní praktickou úlohu (problém, téma) spojenou se životní realitou, kterou je nutné řešit teoretickou i praktickou činností, která vede k vytvoření adekvátního produktu.“ (Maňák, Švec, 2003, s. 168)

Jedná se o dlouhodobější plánovanou činnost, která přináší očekávané změny. Základem každého projektu je nějaký problém, který vede k objevování, hledání řešení, nalezení vhodného řešení a následnému vyřešení problému. Má prvky kolektivní spolupráce a propojení osobních poznatků s teorií. Směřuje k cíli, je časově ohraničený. (Kratochvílová, 2006) Mezi přednosti projektu patří hlavně jeho otevřenost, poskytuje dostatek prostoru pro nápady a náměty. Všestranně působí na rozvoj osobnosti dítěte. Další důležitou předností je motivace, která napomáhá k činnostem, pomáhá dětem se vcítit do situace. (Prášilová, 2004)

Jednoznačné vymezení pojmu projekt v pedagogické literatuře nenajdeme. Mnozí autoři vůbec pojem projekt nedefinují, hovoří přímo o projektové metodě nebo o projektovém vyučování (výuce). (Nádvorníková, 2004)

Maňák a Švec se ve své publikaci zabývají projektovou výukou. Výukové metody rozdělují na tři skupiny podle jejich uspořádání a logického třídění. (Maňák, Švec, 2003) Výukové metody se dělí na metody klasické, aktivizující a komplexní, které jsou rozlišeny *„podle kritéria stupňující se složitosti edukačních vazeb.“* (Maňák, Švec, 2003, s. 48) Zmíněná projektová výuka se řadí mezi metody komplexní. *„rozšiřují prostor výukových metod o prvky organizačních forem, didaktických prostředků a mnohem více než předchozí skupiny metod reflektují též celkové cíle výchovy a vzdělání.“* (Maňák, Švec, 2003, s. 131)

Tomková, Kašová a Dvořáková pracují s pojmem projektové vyučování. *„Je to komplexní metoda, která žákům umožňuje dotýkat se reality, prožívat nové role, řešit*

problémy, propojovat, uplatňovat získané poznatky všech oborů při smysluplné a užitečné práci. Naplňuje požadavky na moderní, efektivní vzdělávání, jehož prostřednictvím žáci poznávají nejen náš svět, ale také sami sebe, své možnosti a aktuální limity.“ (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009, s. 7)

„Projekt je v dnes uváděn jako nová metoda, která může být použita i ve výchově – vzdělávacím procesu předškolního vzdělávání. Pracuje s určitými již dosaženými vědomostmi, které si děti více prohlubují díky aktivnímu učení. Projekt se snaží s v dětech vzbudit zájem, spolupráci, hledání řešení, která vedou k cíli. Projekt je otevřený, dává dětem prostor pro další rozvoj, realizaci vlastních nápadů, postřehů, všestranně rozvíjí osobnost dítěte, záleží mu na skutečných prožitcích dětí.

2.2 Projektová metoda

„Projektová metoda je vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. (Kratochvílová, 2006, s. 37)

Projektová metoda v předškolním vzdělávání by měla brát ohled na potřeby dětí získávat nové zkušenosti, poznatky a schopnosti, měla by navozovat cílenou vzdělávací činnost, a to nejen teoretickou, ale především praktickou. (Kretková, 2006) *„Právě v mateřské škole, kde jsou děti ve věku aktivního poznávání a objevování světa prostřednictvím hry, je nejpríznivější a nejpřirozenější příležitost rozvíjet takové činnosti, ve kterých by se nevyučovalo a nepoučovalo, ale více experimentovalo a prakticky zkoušelo.“* (Bečvařová, 2003, s. 54)

Projektová metoda navozuje učební činnosti, které jsou:

- *cílené, promyšlené a organizované*
- *intelektuální (teoretické) a i ryze praktické*
- *vyhovující potřebám a zájmům dětí, ale též pedagogickému rozhodnutí učitele (nutná dohoda obou stran)*
- *koncentrované kolem určité základní ideje, tématu*
- *praktického zaměření a směřují k upotřebení v životě*
- *komplexní a ovlivňují osobnost dítěte*
- *převzetím odpovědností za vlastní učení (Valenta, 1993, s. 5)*

2.3 Projekt a předškolní vzdělávání

Mateřská škola má za úkol harmonicky rozvíjet osobnost dítěte, využít k tomu nejrůznějších metod a forem práce, nabízet takové situace, při kterých se děti budou snažit najít vhodná řešení a tím nabývat zkušenosti. Předškolní vzdělávání aktualizuje dětské potřeby, kdy se dítě aktivně střetává se světem, nabývá nových zkušeností, poznatků a schopností. Projekt umožní dětem umět se vyjádřit k dané situaci. Snaží se zapojit všechny děti do procesu činností. Děti přebírají řídicí roli a učí se učit, pedagog je v pozici poradce či konzultanta. Svě činnosti směřuje co nejvíce k praktickému životu, rozvíjí sociální vlastnosti jedince a učí týmové spolupráci – komunikace, dohoda, kooperace, tolerance odlišností. (Bečvářová, 2003) „Projekt by měl vracet škole a dítěti skutečný prožitek a pozitivní vztah k pozorování. Měl by zahrnovat i dokumentaci – výkresy, mapy, fotografie, video.“ (Bečvářová, 2003, s. 54)

2.4 Druhy projektu

1. W. H. Killpatrick, rozlišuje projekty do podle účelu:

- a) *projekt je vtělením myšlenky nebo plánu do vnější podoby - např. sehrání divadelní hry, sestavení modelu letadla*
- b) *projekt směřuje k požitku z estetické zkušenosti - např. práce s literárními texty, oceňování malby*
- c) *cílem projektu je rozřešení určitého problému - např. skupenství vody, jak vzniká déšť*
- d) *účelem je získání určitého stupně dovednosti - např. jak se jmenují mláďátka, které barvy nás obklopují (Valenta, 1993, 5)*

2. projekty můžeme rozdělovat podle navrhovatele:

- a) *spontánní – vyrůstají z potřeb a zájmů dětí*
- b) *uměle připravené – vnesené do práce učitelem*
- c) *korigovaný – korigovaný uměle připraveným, ale vycházející ze spontánního (Valenta, 1993, s. 5 – 6)*

3. další dělení projektů je podle místa:

- a) *školní*
- b) *domácí*

c) *školní + domácí dohromady – mohou na sebe velmi dobře navazovat*
(Valenta, 1993, s. 6)

4. jiné kritérium je podle počtů dětí, žáků

- a) *individuální*
- b) *kolektivní – skupinové, třídní, ročníkové, ...*
- c) *individuální + kolektivní* (Valenta, 1993, s. 6)

5. další rozlišení může být podle času.

- a) *Krátkodobý – dvou až několikahodinový*
- b) *Střednědobý – realizace v průběhu jednoho až dvou dnů*
- c) *Dlouhodobý – projektový týden*
- d) *Mimořádně dlouhodobý – několik týdnů nebo i měsíců* (Maňák, Švec, 2003, s. 169)

Podle věkové skupiny můžeme vytvářet projekty pro věkově stejné třídy, můžeme pracovat se skupinou smíšenou. Podobně se projekty dělí podle organizačního rozsahu na ty, které jsou realizované pouze jednou třídou ve škole, dále mohou projekty spojovat práci více nebo všech tříd v rámci jedné školy. (Kretková, 2006)

2.5 Hlavní kroky projektů

Podle W. H. Kilpatricka má projekt čtyři hlavní kroky (Valenta, 1993, s. 6)

- a) *záměr – co je cílem projektu*
- b) *plán – určuje obsah projektu, pro koho je projekt určen, jaké použije metody a prostředky*
- c) *provedení – samotná realizace projektu, učitel je spíše v pozadí, podle potřeby je v roli vůdce, rozhodčího, rádce, spolupracovníka, ... (Žanta, 1934)*
- d) *hodnocení – výsledky provedeného projektu, ze strany učitele jde o hodnocení vytyčených cílů* (Valenta, 1993, s. 6)

Pro tvorbu projektu jsou tyto kroky jakousi kostrou a měly by být splňovány. Učitel se v projektu lépe orientuje, ví, čeho má dosáhnout díky předem vytyčenému cíli. Posledním krokem je hodnocení, které přináší zpětnou vazbu učitelům, což je velmi přínosné pro jeho práci.

2.6 Hodnocení projektu

Hodnocení a zpětná vazba jsou nedílnou součástí realizovaného projektu. Jak ale projekt a výkony ohodnotit? Hodnotit by měl hlavně žák, ale i učitel. Hodnotit lze různými způsoby. V předškolním vzdělávání se s hodnocením dětí spíše nesetkáme. To ale neznamená, že bude hodnocení vynecháno. V tomto případě má učitel vedoucí roli a společně s dětmi hodnotí projekt např. body, slovně, pomocí různých předmětů, ...

„V hodnocení projektu se jedná o hodnocení celého procesu – naplánování projektu, jeho průběh i výsledek a to z pohledu žáka i učitele. Hodnocení projektu by se mělo opírat o kritéria, která jsou s žáky vytvořena, nebo jsou jim předložena. Z hodnocení by měla vyplynout opatření do budoucna, a to v rovině dítěte i učitele. (Kratochvílová, 2006, s. 42)

Je důležité, aby se do hodnocení zapojily děti. Projekt má přinést nějaký výchozí produkt, výsledky, také bychom neměli opomenout zhodnotit průběh. Reflektujeme postoje a sociální dovednosti. *„V reflexi žáci mohou vyjádřit své prožitky a pocity, poděkovat za spolupráci, vyjádřit, co se dozvěděli nového.“ (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009, s. 19)*

Výhody a nevýhody projektu

V. Příhoda formuloval následující **výhody** projektové metody:

- *Projekt osvobozuje od učebnic, vede k pozorování faktů a k četbě speciálních děl.*
- *Osvobozuje od systému abstraktně logického a vede k tvoření zdravých úsudků na základě experimentace s věcmi*
- *Zdůrazňuje hlavní myšlenku problému a podřizuje drobné fakty myšlenkám, jež řídí lidské chování i vědění.*
- *Dává možnost silné motivace, podle které se organizuje učení jako žákovský podnik.*
- *Projektem je možné zažít opravdu určitou zkušenost a vyčerpat určitý problém, neboť místo systému jednotlivostí běží v projektu o celkové pochopení životní otázky.*
- *Je možné organizovat učení ve velkých jednotkách, v nichž jsou podřizena drobná fakta pracovnímu cíli.*

- *Projekty zjednodušují učení; drobná fakta se odvozují z velkých a dává se jim místo v pracovním pochodu i v soustavě žákova vědění.*

Za **nevýhody** projektové metody považuje V. Příhoda:

- *Neplánovitost a podléhání dětským vrtochům.*
- *Nezdařilou socializaci vyučování, nedostatečnou kooperaci.*
- *Vyučování snadno ztrácí soustavnost a důkladnost.*
- *Specifické návyky se často při projektech nevyskytly, žáci nemají příležitost k ovládnutí nástrojů lidského poznání.*
- *Nepočítalo se s tím, že dítě musí vybavovat zvykově některé dovednosti a vědomosti (při čtení, psaní, počtech).*
- *Projekty odporovaly zákonům učení, aby byla opatřena nejen náležitá motivace, ale aby byla příležitost k opakování a zakončení důsledků učení. (Příhoda, 1936, s. 162)*

„Jednou z předností je, že projekt osvobozuje od učebnic, vede k pozorování faktů a speciálních děl. Vede k tvoření zdravých úsudků na základě experimentace s věcmi. Zdůrazňuje hlavní myšlenku nad drobnými fakty, že řídí lidské chování a vědění.“ (Příhoda, 1936, s. 162).

2.7 Myšlenková mapa

V praktické části bakalářské práce se pracuje s myšlenkovou mapou. Ta má zcela jistě své zákonitosti a postupy, které jí dávají místo v projektu.

„Myšlenková mapa je plán – grafická podoba stavby a náplně tematického celku.“ (Smolíková, 2006) Cílem myšlenkové mapy je znázornit možnosti uplatnění metod a technik aktivního učení, nejčastěji využívaných v projektech. Ztvárňuje se v podobě „bublin“, které jsou volně rozmístěné. (Smolíková, 2006)

Mapa je tvořena k určitému tematickému celku. Hlavní téma daného projektu má dva způsoby zapsání. Může být psáno jako nadpis, nebo do středu celé myšlenkové mapy. „Bubliny“ kolem pak znázorňují dílčí témata. *„je to pro nás názorný, jasný a přehledný plán vzdělávací činnosti.“ (Smolíková, 2006, s. 14)*

Metoda, která se může použít pro vytvoření myšlenkové mapy, je „brainstorming“ (bouření mozku). Hlavním smyslem této techniky je *„vyprodukovat, co nejvíce nápadů*

a potom posoudit jejich užitečnost.“ (Maňák, Švec, 2003) První fáze staví na spontánním produkování nápadů, inspirujících myšlenek, netradičních řešení, přičemž je zakázáno nápady hodnotit, kritizovat, omezovat. Teprve ve druhé fázi se nápady analyzují, seskupují, modifikují, dopracovávají s cílem nalézt co nejlepší řešení. (Kupcová, 2005)

Myšlenková mapa by se měla dotýkat všech vzdělávacích oblastí a *„činnosti, by měly rozvíjet všechny oblasti, tedy ke každé vzdělávací oblasti bychom v rámci tematického celku měli nabídnout alespoň jednu činnost“* (Smolíková, 2006, s. 14). Práce s myšlenkovou mapou by měla přinést mnohé výhody díky své přehlednosti, názornosti, vytyčeným cílům, které máme stále před sebou. Není dán žádný postup, činnosti můžeme volně vybírat, kombinovat nebo obměňovat. Není důležité popsat na počátku všechny „bubliny“, stačí jich popsat jen několik a s těmi pracovat a ty ostatní vyplnit později podle toho, co vyplyne z kontextu. Tím se mapa rozvíjí a doplňuje. Zůstává otevřená a volná. *„Právě to považujeme za jednu z největších předností.“* (Smolíková, 2006, s. 15)

3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV)

„Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku.“

(RVP PV, 2004, s. 4)

Jedná se o závazný dokument pro proces výchovy a vzdělání. Dokument vznikl v roce 2004 a nabývá účinnosti od 1. března 2005. Tento program byl zaveden do státních MŠ 1. září 2007. Lze ho považovat za základ, na který dále navazuje vzdělávání základní. RVP PV je východiskem pro tvorbu Školního vzdělávacího programu (ŠVP).

3.1 Hlavní principy RVP PV

RVP PV je v souladu s odbornými požadavky současné kurikulární reformy. Mezi hlavní principy patří:

- *akceptování vývojových specifíků dětí předškolního věku*
- *možnost rozvoje a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb*
- *zaměření se na tvorbu základů klíčových kompetencí dosažených v etapě předškolního vzdělávání*
- *definice kvality předškolního vzdělávání z hlediska cílů vzdělávání, podmínek, obsahů a výsledků*
- *zajištění srovnatelné pedagogické účinnosti vzdělávacích programů*
- *vytvoření prostoru pro rozvoj různých programů a kompetencí*
- *umožnění využívat různé formy i metody vzdělávání a přizpůsobit vzdělávání v mateřských školách konkrétním regionálním i místním podmínkám, možnostem a potřebám*
- *poskytování rámcových kritérií využitelných pro vnitřní i vnější evaluaci*

(RVP PV, 2004, s. 4)

3.2 Specifika předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání se maximálně přizpůsobuje vývojovým, fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí této věkové skupiny. Dále dbá na to, aby tato specifika byla v plné míře respektována. (RVP PV, 2004 s. 6)

Předškolní vzdělávání proto nabízí vhodné vzdělávací prostředí, v němž je dítěti dobře a cítí se zde v bezpečí. Je důležité, aby se dítě mohlo projevovat svým přirozeným dětským způsobem, tím nám totiž dokazuje, že se baví a je spokojené. Je zde i návaznost na individuální potřeby a možnosti jednotlivých dětí. Rozvojové předpoklady vyžadují odpovídající metody a formy práce. Mezi vhodné metody patří prožitkové a kooperativní učení hrou a konkrétní činnosti dětí. Ty jsou založené na zážitcích, zvědavosti, radosti z učení a ovládání dalších dovedností. Konkrétně to znamená, že dětem nebudou předkládány pouze obrázky, fotografie nebo předměty, ale připraví se takové aktivity, při nichž si každé z dětí vyzkouší, osahá, vyrobí, uvaří,... Dítě potřebuje také prostor pro spontánní aktivity a plány. V předškolním vzdělávání se objevuje i učení situační, které dítěti ukáže jak praktické životní souvislosti, tak i dovednosti a poznatky právě tehdy, když je potřebuje. Bude tak lépe chápat jejich smysl. (RVP PV, 2004)

3.3 Cíle RVP PV

RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi. Cíle jsou stanovené v podobě záměrů a výstupů. Jednotlivé cílové kategorie spolu korespondují a jsou provázané. Patří sem:

- *rámcové cíle – záměry PV*
- *klíčové kompetence – výstupy, způsobilosti dosažitelné v PV*
- *dílčí cíle – záměry příslušející vzdělávací oblasti*
- *dílčí výstupy – dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které cílům odpovídají (RVP PV, 2004 s. 7)*

3.3.1 Rámcové cíle

Záměrem je rozvoj každého dítěte po stránce fyzické, psychické a sociální. Mezi rámcové cíle (záměry) patří:

- *rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání*
- *osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost*

- *získání osobní samostatnosti a schopnosti projevovat se jako samostatná osobnost působící na své okolí* (RVP PV, 2004, s. 8)

Tyto cíle jsou svým způsobem univerzální, přirozené a všudypřítomné. To znamená, že pedagog na dítě působí ve všech třech cílových oblastech a že svým chováním, jednáním a postoji dítě ovlivňuje. (RVP PV, 2004, s. 8)

3.3.2 Klíčové kompetence

Jedná se o soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince. (RVP PV, 2004, s. 9)

Mezi klíčové kompetence v předškolním vzdělávání řadíme tyto:

- *kompetence k učení* (zkoumá, objevuje, experimentuje, hodnotí své pokroky, klade otázky a hledá na ně odpovědi)
 - *kompetence k řešení problémů* (řeší problémy, na které stačí, postupuje cestou pokus, omyl, spontánně vymýšlí nová řešení, využívá dosavadních zkušeností, fantazie a představivosti)
 - *kompetence komunikační* (ovládá řeč, mluví ve větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sděluje prožitky, pocity, nálady, rozšiřuje slovní zásobu)
 - *kompetence sociální a personální* (samostatně rozhoduje o svých činech, projevuje citlivost, ohleduplnost, rozpozná nevhodné chování, snáší důsledky svého počínání, respektuje a dodržuje daná pravidla)
 - *kompetence činnostní a občanské* (učí se plánovat, organizovat, řídit, využívá své silné stránky, poznává své slabiny, rozhoduje se svobodně) (RVP PV, 2004, s. 9)

Klíčové kompetence jsou jakousi pomocnou strukturou k tomu, kam vést, směřovat a o co usilovat u dětí předškolního věku.

3.4 Vzdělávací obsah RVP PV

Představuje hlavní prostředek vzdělávání dítěte v mateřské škole. Je formován tak, aby odpovídal specifice předškolního vzdělávání, jeho integrované podobě a činnostní povaze. Proto:

- *vzdělávací obsah představuje kompaktní, vnitřně propojený celek*
- *učivo je vyjádřeno v podobě činností, popř. v podobě příležitostí*

- učivo je nahrazeno pojmem „vzdělávací nabídka“ – žádoucí forma pro prezentaci učiva dětem (RVP PV, 2004, s. 12)

Vzdělávací obsah je v RVP PV uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí (RVP PV, 2004):

- *biologické – dítě a jeho tělo* (podpora fyzické pohody, zlepšení tělesné zdatnosti, rozvoj pohybových i manipulačních dovedností)
- *psychologické – dítě a jeho psychika* (zahrnuje tři podoblasti: Jazyk a řeč, Poznávací schopnosti a funkce, představivost, fantazie, myšlenkové operace, Sebepojetí, city, vůle, podpora duševní pohody, psychické zdatnosti, rozvoj jazyka, řeči i intelektu, poznávací procesy)
- *interpersonální – dítě a ten druhý* (podpora utváření mezilidských vztahů, rozvoj kultivované komunikace)
- *sociálně – kulturní – dítě a společnost* (uvádění dítěte do společenství, pravidel a hodnot uznávaných společností)
- *environmentální – dítě a svět* (rozvoj elementárního podvědomí o světě, životním prostředí, vlivu člověka na prostředí, globální problémy)

Vzdělávací oblast psychologická, nazvaná také jako Dítě a jeho psychika, předkládá ve vzdělávacím úsilí pedagoga záměr podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost, odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávací procesy, jeho city a vůli, stejně tak i sebepojetí a sebenahlížení, kreativitu, sebevyjadřování a mnoho dalšího. Tato oblast zahrnuje tři podoblasti – první je jazyk a řeč, druhou jsou poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace a třetí je podoblast sebepojetí, city a vůle (Smolíková, 2004).

3.4.1 Jazyk a řeč

V této podoblasti má pedagog v dílčích vzdělávacích cílech podporovat dovednosti důležité pro další rozvoj dítěte v oblasti komunikace. Pedagog se zaměřuje na celkový rozvoj receptivních i produktivních řečových schopností a jazykových dovedností.

Do receptivních řečových schopností řadíme vnímání, naslouchání, porozumění. Mezi produktivní řečové schopnosti patří výslovnost, vyjádření pojmů, mluvní projev a celkové vyjadřování. Pedagog může tyto receptivní schopnosti ověřovat na různých aktivitách, které jsou spojené s vnímáním, nasloucháním a porozuměním.

Jedná se například o rozhovory, vyprávění příběhů, pohádek, vyprávění podle skutečnosti nebo podle obrázkového materiálu. Dítě může komentovat své zážitky.

Produktivní řečové schopnosti vycházejí z naplnění cílů receptivních schopností. Ale můžeme je využít i u dětí, které rozvíjejí vlastní mluvní projev, vyjadřování a tvoření pojmů. Při mluvě dětí lze snadno sledovat výslovnost hlásek.

Dalšími vzdělávacími cíli, které se v této podoblasti podporují, jsou komunikativní dovednosti, které lze dělit na verbální a neverbální, a dále kultivovaný projev. Tyto cíle se nejlépe plní v komunitním kruhu nebo při rozhovoru, ať se skupinou nebo individuálně s dítětem. Dítě může odpovídat na různé otázky, nebo může otázky pokládat. Dále to může být vypravování příběhu, zážitků, nebo i přednes a recitace.

Posledním dílčím vzdělávacím cílem je osvojování si poznatků a dovedností. Můžeme je považovat za předchůdce čtení, psaní, rozvíjí zájem o psanou podobu jazyka a další formy sdělení, verbální i neverbální. Procvičení může být v aktivitách, jako jsou sluchové a rytmické hry, vokální činnosti, zpěv, dramatizace atd.

Po dosažení všech cílů, které jsou stanoveny, by mělo dítě předškolního věku dokázat sledovat a vyprávět příběh, pohádku, charakterizovat pohádkové postavy a postavy z příběhu, naučit se krátké texty zpaměti, umět reprodukovat říkanku, písničku, reprodukovat menší dějový celek pomocí dramatizace nebo pantomimy, tvořivě dovyprávět příběh, vyprávět text podle obrázků, projevit zájem o knihy, naslouchat a vést rozhovor.

Může se ale objevit i riziko, které ohrožuje vzdělávací záměr pedagoga. Jde například o špatný jazykový vzor, nedostatečnou pozornost k rozvoji dovedností předcházející čtení a psaní, omezený přístup k dětským knížkám, zneužívání audiovizuálních pořadů, špatné nebo žádné podmínky a prostředí pro rozvoj samostatného mluvního projevu dítěte. V dnešní době je často diskutovatelným problémem čas, kterého je nedostatek, dítě nemá čas na spontánní hru. (Smolíková, 2004).

3.4.2 Sebepojetí, city, vůle

Mezi dílčí vzdělávací cíle této podoblasti, které se objevují v literární výchově, patří rozvoj schopnosti sebeovládání, rozvoj vytváření citových vztahů, jejich rozvíjení a plné prožívání. Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit (Smolíková, 2004).

Cílem pedagoga je zajistit činnosti, které vedou ke spokojenosti, radosti, vyvolávají veselí a pohodu. Patří sem i estetické a tvůrčí aktivity, do kterých lze zařadit hlavně aktivitu literární. Sledování pohádek a příběhů vede k obohacení citového života dítěte. Podle toho, který příběh nebo pohádku vybereme, můžeme v dítěti probudit city a emoce. Děti se vžijí do pohádky, kde se objeví nespravedlnost, nebo může jít o navození strachu, když se v pohádce objeví záporná postava. Dívky se většinou vcítují do role princezny, díky níž mohou rozvíjet poznatky, schopnosti, citové vztahy, a své dojmy a prožitky vyjadřují. Chlapci se zase ztotožní s rolí detektiva, bojového hrdiny nebo rytíře. Vyjádřením získaných dojmů a prožitků se cítí šťastní, spokojení a možná že i důležití. Pohádky v dětech probouzejí identifikaci s reálným dítětem, soucit, empatii, stud, spoluprožívání, prožívání podobných zážitků. Pohádky mohou v dětech vyvolat určité pocity a dojmy, které dítě dokáže samo vyjádřit.

Mezi očekávané výstupy pak můžeme zařadit, že dítě by mělo být schopné umět se odloučit na určitou dobu od svých rodičů, umět se rozhodovat o svých činech, umět ovládat své pocity, umět si uvědomovat své silné a slabé stránky, umět rozeznat příjemné a nepříjemné citové prožitky, jako jsou láska, radost, spokojenost, strach, smutek a odmítání. Umět prožívat a dětským způsobem projevat to, co cítí. Dále by se měly snažit ovládat své afektivní chování. Velmi pozitivní pro pedagoga je, když dítě dokáže vyjádřit, co cítí, nejen slovně, ale i výtvarně, pomocí hudby, či dokonce dramatickou improvizací.

I zde se mohou objevit rizika, která ohrožují úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga. Pedagog může vytvořit málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a nepříliš přátelské prostředí. Zde dítě nemůže nalézt lásku a porozumění. Na dítě mohou být kladeny nepřiměřené nároky, časté negativní hodnocení také nepřispěje. Dítě pak vycítí, že je za strany pedagoga málo uznávané, oceňované. (Smolíková, 2004)

4 Dětská literatura

4.1 Literatura v mateřské škole a její funkce

Literatura pro děti a mládež (LPDM) neboli dětská literatura je část literatury určená dětskému a mladému čtenáři, která svoji úpravou a obsahem knih přispívá k mentální, etické a estetické výchově čtenáře a je jím uzpůsobena. V rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání se tento termín objevuje jen v určitých oblastech. Literární výchova jako taková se zde nevyskytuje. Vliv literatury na dítě je nenahraditelný. U dítěte se poslechem čtených příběhů a později jeho vlastní četbou probouzí obrazotvornost, cit pro jazyk, dochází k rozšiřování slovní zásoby. Jde o prostředek, jak dítě nenásilně vzdělávat a nutit ho k přemýšlení. Dítě si zároveň vštěpuje estetické a především mravní zásady a hodnoty.

Základní funkce jsou estetická, poznávací a výchovná; mezi další (mimoestetické) funkce patří např. funkce magická, fyziologická (zvládnutí výslovnosti, jazyková kultivace), etická (normy vztahů mezi lidmi, hodnoty dobra a zla), společenská (formující společenské vědomí dítěte). V komplexním působení základních funkcí literární dílo zasahuje hlavně emocionální složku psychiky dítěte, podněcuje jeho představivost a fantazii, pomáhá mnohostranně rozvíjet a formovat dětskou osobnost po stránce citové, rozumové, volní i charakterové. (Toman, 1992, s. 47).

4.2 Vztah dítěte a literatury v předškolním věku

Literatura je vynikajícím prostředkem k výchově dětí. Jak uvádí Matějček ve své publikaci *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*: „V normách psychického vývoje dítěte (pocházejí už z dvacátých let minulého století) máme tyto položky: pro dítě přibližně v 15 měsících je tzv. normální, že po obrázcích v knížce sahá. V 18 měsících už se na některé dívá zvlášť pozorně, aspoň na jeden dovede správně ukázat nebo jej i pojmenovat,“ (Matějček, 2005, s. 157). Tu se ukazuje vztah literatury a dítěte, jež se rozvíjí od jednoho roku věku. Ve věku od 3 do 7 let bude dítě poznávat a pojmenovávat symboly jednotlivých písmen naší abecedy (Matějček, 2005).

Instituce, které vzdělávají děti předškolního věku, v tomto případě mateřská škola, využívají pro rozvíjení dětských schopností, znalostí a dovedností právě literaturu. Ale základ pro dětskou literaturu je dán ještě dříve, než dítě vstoupí do instituce vzdělávání. Jedná se tu o rodiče. Kniha je pro dítě nejen hračkou, díky níž si

začínají uvědomovat její informační potenciál. Zvláště u dětí předškolního věku je pak důležité, aby začaly vnímat knihy nejen jako hračku, ale také jako zdroj informací.

Pro vývoj dítěte jsou však důležité i knihy podněcující dětskou fantazii. Předškolní věk je vrcholem dětské fantazie a fantazijní představy. Pohádka a povídka jsou hlavním žánrem literatury pro děti. Do dětského světa patří také tajemství a kouzlo, většina pohádek se bez kouzel a tajemna neobejde. Přináší do příběhu strach i nebezpečí a jistým způsobem učí děti „bát se“. Ale prožívání strachu se odehrává v bezpečném prostředí domova, mateřské školy - náruč dospělého. Dítě posiluje psychickou odolnost a potvrzuje si bezpečnost prostoru v mateřské škole či doma u rodičů. Prožívání napětí a strachu je pro vývoj dítěte důležité, vede ke zdravému vývoji jeho osobnosti (Matějček, 2005).

Jak už bylo řečeno, vztah dítěte a literatury ovlivňují již rodiče (a další blízké osoby v rodině). Není tedy náhoda, když si dítě pohádky a vyprávění zamiluje. Do vyprávění se může promítnout vyprávění i z běžného života. Pro děti jsou takové příběhy velmi poutavé, proto je zcela v pořádku, když prosí své blízké, aby jim nejen předčítali, ale i vyprávěli. Pohádky v sobě nesou spoustu poselství a jednoduchou formou vykreslují modelové situace chování.

Vztah dětí k literatuře je třeba posilovat, bude je provázet celým výchovným a vzdělávacím procesem.

4.3 Literárně výchovné kompetence učitelky mateřské školy

V této oblasti je důležitý postoj pedagoga. Už za doby Jana Ámose Komenského se kladl důraz na rozvíjení slovní zásoby a řeči. Jak bychom to chtěli udělat, když bychom nerozvíjeli klíčové kompetence z RVP PV v oblasti *Dítě a jeho psychika*. Pedagog zde hraje zásadní roli. Jsou na něho kladeny velké nároky, co se týče literární výchovy. Učitelka by měla mít přehled, umět vybrat správný text pro danou skupinu dětí a s chutí a zájmem ho prezentovat. Dále by měla umět zapůsobit v oblasti čtení a vyprávění příběhů. I při motivačním úvodu nebo rozhovoru nad knihou by měl pedagog správně formulovat a prezentovat. (Gebhartová, 2011)

Ke správnému rozvoji těchto kompetencí je ale potřeba základní znalosti o tvorbě hlasu. Díky tréninku hlasového čtení zlepšíme nejen své předčítání, ale i svůj řečový projev. Poté budeme i my velmi spokojeni, protože naše řeč bude příjemná, rytmická, budeme dobrými slovními vzory pro okolí, ale hlavně pro děti. (Svobodová in Gebhartová, 2011)

5 Pohádka

5.1 Definice a význam pohádky pro děti předškolního věku

Pohádka je branou do dětského světa a můžeme ji přirovnat až k paměti duše. Vypravování pohádek, nebo také báchorek, si pamatují i naši praprarodiče, protože se vypravují odjakživa a předávají se z generace na generaci. Díky tomu dítě poznává svět, učí se a snaží se ho plně pochopit. Je tedy možné, že by tento žánr mohl ovlivnit vývoj dítěte? A je pohádka pro dítě důležitá?

V dřívější době se pohádky používaly jako výchovný prostředek. Záporné postavy měly postrašit a tím vedly děti k větší poslušnosti. Ale bylo to správné? Z dnešního pohledu bychom se spíše přiklonili na opačnou stranu. Není ovšem pravdou, že by měly mít pohádky jen kladné hrdiny. „*Do dětského světa však patří tajemství a tajemno, kouzlo a kouzelnost.*“ (Matějček, 2005, s. 156) Matějček ve své publikaci uvádí, že se děti svým způsobem bát učí. (Matějček, 2005, s. 156) V tento moment je nejlepší být dítěti oporou a ukázat mu, že se není čeho bát, že je v bezpečí. Při prožívání napětí a strachu se posiluje psychika dítěte, čímž se přispívá k zdravému vývoji osobnosti. (Matějček, 2005)

Pohádka je empirický žánr vznikající v různých dobách a samozřejmě za různých společenských podmínek. (Chaloupka, Nezkusil, 1976) „*Je chápána jako snad nejtypičtější literární útvar pro děti a jakási páteř literatury pro děti vůbec.*“ (Chaloupka, Nezkusil, 1976, s. 52) V užším pojetí je smyslem pohádky získávání určitých poznatků a zkušeností, v širším pojetí je smyslem především emocionální a fantazijní složka. (Besedová, 2008)

Základní funkcí pohádky je „*vnést smysl a řád do dětem původně nesrozumitelného, skoro chaotického světa, do světa, jemuž děti obzvláště v předškolním věku nemohou plně porozumět.*“ (Černoušek, 1990, s. 7) Děti potřebují jistý řád, jistotu a strukturu, kterou jim pohádka může nabídnout. (Černoušek, 1990) Další funkci pohádky vidí Černoušek ve významu: „*výchovný, vzdělávací a poznávací, terapeutický.*“ (Černoušek, 1990, s. 16) Terapeutický význam pohádky je podle Černouška (1990) více vyzdvihován, protože nabízí dítěti návod, jak řešit určité problémy, jak se jim postavit a čelit jim. Díky čtení pohádek se dítě učí naslouchat, soustředit se, vnímá text, rozšiřuje si slovní zásobu. Postupně si uvědomuje dobro a zlo, ztotožňuje se s postavou a jejími charakteristickými vlastnostmi. Hlavní hrdina je hodný, spravedlivý, obětavý, pomáhá ostatním, naopak jeho protivník bývá zlý,

nespravedlivý, škodí. Už dříve se lidé snažili hledat si svého hrdinu, se kterým by se ztotožnili (Lužik, 1944). Teď je otázkou, proč jsou tyto vzory a hodnoty důležité a proč se předkládají dětem? Právě v předškolním věku jsou vliv a působení na dítě nejvýznamnější. Dítě se ptá, zajímá se a diskutuje nad tím, zda to bylo či nebylo správné. A tady je důležitá mateřská škola a rodina, která hraje nezastupitelnou roli.

Podle Černouška (1990) by si dospělí čtenáři měli uvědomit nezastupitelnost pohádek v dětském vývoji a jejich jedinečný význam. Nic na světě nenahradí vyprávění nebo předčítání příběhu. (Černoušek, 1990) Rodič či učitelka v mateřské škole se stává jakýmsi prostředníkem, který s dítětem prožívá, podporuje a chápe ho, je mu nablízku. Pomáhá mu pochopit dílo a díky čtenému textu s ním udržuje kontakt a prožívá jeho emoce. (Helus 1984, in Gebhartová, 1987)

V dnešní době jsou čím dál více využívány pohádky v podobě obrazové. „*Máme na mysli především malou televizi, černou skříňku, vydávající obživlé obrázky.*“ (Černoušek, 1990, s. 10) Málo rodičů si uvědomuje, co všechno jejich dítě získá čtením knih. Slovní zásoba, rozvoj řečových schopností, komunikačních dovedností, myšlení, a mnoho dalšího dítě získává z naslouchání pohádkám a čteným textům. V žádném případě se čtení pohádek nedá nahradit. Čtením se baví, získává informace. Proto nenechme děti pohltnout moderní elektronikou televizního kouzla, ale „*vypěstujeme lásku ke knihám, k literatuře, k uměleckému slovu, ke čtení, vyprávění a naslouchání. Tuto lásku děti získají na začátku své životní poutě četbou a nasloucháním pohádek.*“ (Černoušek, 1990, s. 11) Pohádka a dětský svět půjdou ruku v ruce, protože k sobě neodmyslitelně patří.

Pohádky jsou rozdělené do dvou skupin, a to na pohádky lidové a pohádky autorské. Lidová pohádka se definuje jako „*epický prozaický žánr lidové slovesnosti.*“ (Čeňková, 2006, s. 108) Její autor je neznámý a lidové pohádky převážně nebyly určeny dětskému příjemci textu.

Pohádky autorské vycházejí z pohádek lidových. Už z názvu vyplývá, že autor je známý a jeho tvorba je určená pro dětské příjemce textu. Autorská pohádka bude více rozebrána v dalších kapitolách, neboť s ní pracuji v praktické části, kterou tvoří týdenní projekt.

5.2 Autorská pohádka

Jak již bylo zmíněno, autorská pohádka je součástí praktické části bakalářské práce, proto ji teď více rozebereme. Autorské pohádky vznikly z původních lidových žánrů. Autorskou pohádku lze charakterizovat jako původní žánr, který má svého autora a je určen přímo dětskému příjemci textu. „*Definovat autorskou pohádku je zdánlivě velice snadné. Jedná se o umělecký příběh s pohádkovými rysy – nejčastěji s kouzelnými prvky. Text je zpravidla určený dětem.*“ (Dejmalová, 2006 s. 127) Autorské pohádky se opírají o základní pohádkový žánr, ale nepodřizují se tradici z lidového prostředí. „*Užívají sice jednotlivých postupů lidové pohádky, jako například antropomorfizace, animace postav, kouzelné proměny, hyperbolizace, ale nakládají s nimi volně, vtělují do pohádky netradiční motivy i postavy, aktualizují ji užitím současných literárních prvků a životních detailů.*“ (Genčiová, 1984, s. 26) Navazuje volně na všechny typy pohádky lidové.

Mezi aspekty autorské pohádky řadíme odraz společenské reality a aktuální přítomnosti doby, ve které pohádka vznikla. V pohádce lidové je časová a místní neurčitost, kdežto v pohádce autorské toto všechno mizí. Autorská pohádka je také typická konkretizací místa a času, ruší pohádkové iluze, kouzelné schopnosti nadpřirozených postav. Dalším rysem autorské pohádky je příklonnost k reálnému životu zasazováním příběhu do běžného prostředí. Narušeny jsou i typické vlastnosti postav, není zde pravidlem, že čarodějnice musí být vždy zlá. (Toman, 1992) V moderních pohádkách tyto postavy nenahánějí strach, naopak budí úsměv. Mají totiž lidské slabosti a trápení a světu lidí je přibližuje i to, že mají i svá jména, oproti lidovým pohádkám, a celkově se jejich osobnost přibližuje k té lidské (Vernerová). Zábavná funkce tohoto žánru je jedním z posledních rysů autorské pohádky. Záměrem autora je působit na emoční a fantazijní složku dětské osobnosti a dětské příjemce textu zaujmout. (Toman, 1992) Fantazie patří k typickým znakům moderní pohádky. Právě ona fantazie by však měla mít určitý řád a harmonii (Vernerová). V dětských pohádkách zaujímá nenahraditelnou roli, protože „*naše fantazie už nikdy nebude později v našem životě tak živá, neotřelá a tvořivá jako v tomto věku. To jen někteří umělci si ji dovedou uchovat v náležitě tvůrčí svěžesti, oproti lidem obyčejným.*“ (Matějček, 2005, s. 153)

5.3 Kubula a Kuba Kubikula

Knížka Kubula a Kuba Kubikula zaujímá významné místo v kontextu české literatury pro děti a mládež. Napsal ji Vladislav Vančura a vyšla na přání jeho ženy jako vyprávění určené jejich dceři. (Vančurová, 1974) Jedná se o žertovné vyprávění příběhu z časů, kdy „svět byl ještě mladý a šmahem se věřilo na pohádky.“ (Vančura, 2013, s. 5) Charakter celého textu je přizpůsoben dětskému vidění, v němž se objektivní realita prolíná s fikcí, hra s opravdovostí a vážnost s legrací.

Tuto knihu ilustrovali hned tři významní ilustrátoři a spisovatelé, Ondřej Sekora, Zdeněk Smetana a Zdeněk Milera. V kresbách postav je zdůrazněna láska, dobro, solidarita, přátelství. Vyjevuje se povahový prototyp oplývající především přirozeností. Hrdinové se mimo jiné vyznačují komediantstvím, hravostí a smíchem. Jedná se o „povahu upřímnou, veselou, činorodou, aktivní, přemáhající životní nástrahy a strasti“. (Hájková, 1972, s. 38)

Nejoblíbenější postavou knížky je malý medvěd jménem Kubula. „Byl to hajdalák, mlsoun, nečesal se, nemyl a chodil jako ledajaká opice.“ (Vančura, 2013) Zde využil autor prvky lidové pohádky a tak rafinovaně rošťáckým způsobem poučuje nejmladší čtenáře. Další postavou, která je dětem velmi sympatická, je medvědí strašidlo Barbucha, které si Kuba vymyslel, aby svého medvěda postrašil. Čím více se Kubula strašidla bojí, tím více roste, a přestane – li se ho bát, udrží ho při životě jen láska.

Specifická je úloha vypravěče, kterému jde hlavně o to, aby vyprávěl legračně, vtipně, aby dětského čtenáře překvapoval stále novými motivy, aby si vymýšlel stále nové situace. Někdy je záměrně důkladný a obširný, neboť se snaží prodlužovat komické vyznění jednotlivých scén. Tím dává dětem dostatečnou příležitost dosyta prožít všechny humorné momenty děje. Kvalitu roztomilé dětské knížky determinuje poutavý a živý sloh. Citoslovce „jeminkote, krindapána“, jež uvozují řadu vět, naznačují údiv nebo překvapení hlavních postav. Zároveň však aktivizují dětskou pozornost, Vančura tímto způsobem upozorňuje na to, že se něco důležitého děje. (Vančura, 2013)

„Knížka Kubula a Kuba Kubikula se vši suverenitou prezentuje rozpustilost, umíněnost, nezbednost, hravost, spontánnost a fantazii dětského světa. Text je vyšperkovaný do posledního detailu. Vladislav Vančura „učí děti slyšet a vidět vtipnost, hloubku a bohatství řeči.“ (Kožmín, 1968, s. 92)

Praktická část

6 Projekt – Kubula a Kuba Kubikula

Praktická část bakalářské práce je vypracována ve formě projektu. Jedná se o týdenní projekt, který byl realizován ve třídě heterogenní, tedy s dětmi od 3 do 6 let. Činnosti, které jsou v projektu popsány, byly přizpůsobeny věku dítěte. Objevují se zde ranní hry, hlavní řízená činnost, při níž je preferovaná práce literárním textem, a aktivity při pobytu venku.

S literárním textem bude pracováno každý den v hlavní činnosti. Po přečtení bude text reflektován pomocí připravených otázek, kterými bude zjištěno pochopení textu. Následně budou připravené různé aktivity a činnosti. Na začátku týdne „zavítá“ do mateřské školy plyšový medvěd Kubula, který jako motivační prvek, spojující celý projekt, přišel navštívit mateřskou školu, představit sebe, své kamarády a spisovatele Vančuru. Medvěd Kubula bude děti provázet celý týden.

Výchozím produktem týdenního projektu bude knížka ve formě leporela, v níž se budou děti snažit zachytit významnou změnu jedné hlavní postavy. Jedná se tu o vymyšlené medvědí strašidlo „Barbuchu“, ze kterého se na konci příběhu stane kamarád Kubuly a Kuby Kubikuly.

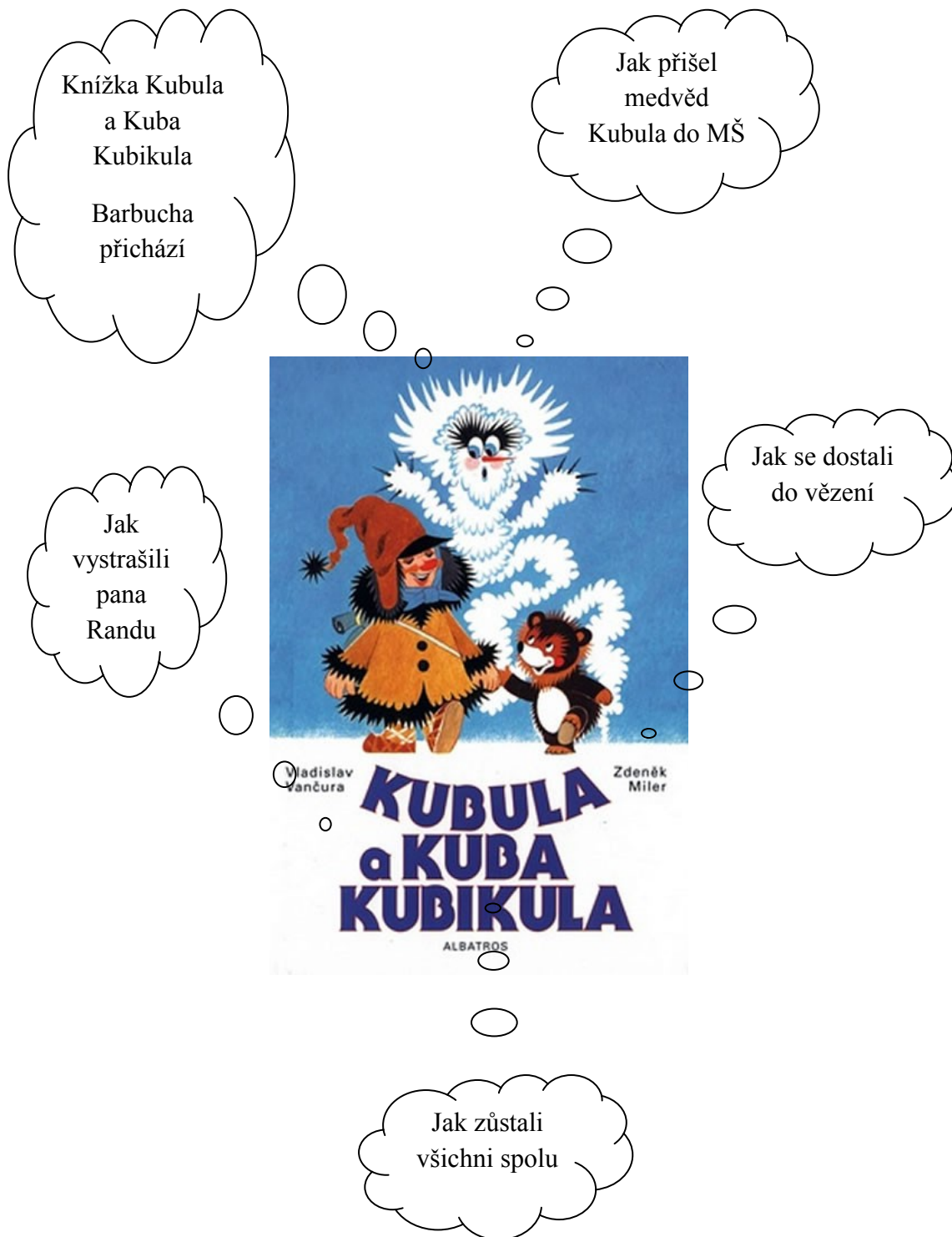
Knihy není rozdělaná do kapitol, a tak byly vybrány pasáže ke čtení ze začátku, středu a konce příběhu a některé části byly převyprávěny, vše tak, aby dětem neunikl děj.

Záměr projektu:

- **Téma:** Kubula a Kuba Kubikula
- **Věková skupina:** Heterogenní třída – děti od 3 do 6 let
- **Délka projektu:** 5 dní
- **Oblast, která tvoří jádro projektu:** Dítě a svět, Dítě a psychika – jazyk a řeč, tvořivost
- **Další integrované oblasti:** Dítě a jeho tělo, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost
 - **Integrované činnosti a předměty:** výtvarná výchova, tělesná výchova, dramatická výchova, hudební výchova, enviromentální výchova

- **Hlavní cíl projektu:**
 - seznámení se světem přírody, s jeho proměnami a rozmanitostí
 - rozvoj a užívání všech smyslů
 - rozvoj v oblasti pohybové, v oblasti hrubé a jemné motoriky
 - rozvoj emocionální stránky
 - rozvoj řečových schopností
 - rozvoj spolupráce, vzájemné vnímání a naslouchání ostatním
 - přemýšlení o obsahu pohádky a následné slovní vyjádření
- **Další cíle projektu**
 - osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
 - vyjádření vlastních pocitů, zážitků
 - formulování vlastních myšlenek, nápadů
- **Výstup projektu:** Děti vyrobí knížku z nakreslených obrázků, které se budou během týdne kreslit.
- **Klíčové kompetence**
 - *k učení*
 - klást otázky a nalézat vhodné odpovědi, řešení
 - získávat zkušenosti
 - *k řešení problémů*
 - všimnout si problémů a řešit je – na základě získaných zkušeností
 - *komunikativní*
 - komunikovat vhodně s dospělými i s vrstevníky
 - vyjadřovat své myšlenky, pocity, názory, nápady
 - komunikovat verbálně i neverbálně
 - *sociální a personální*
 - spolupracovat ve skupině
 - přijímat názory ostatních
 - *činnostní a občanské*
 - všimnout si dění kolem sebe
 - uvědomovat si důsledky svého chování

Myšlenková mapa

Cíle projektu

Kognitivní cíle

- dítě dokáže vlastními slovy převyprávět pohádku
- reaguje na otázky týkající se obsahu pohádky
- dítě je seznámeno s pojmy kniha, stránka, listovat knihou, autor, ilustrátor, ilustrace
- seznámí se s novou knihou
- dokáže určit, jakým písmenem začínají slova
- pojmenuje zvířata na obrázcích

Afektivní cíle

- dítě získá pozitivní vztah ke knihám
- dokáže ocenit a ohodnotit práci jiných, ale i svou vlastní práci
- pozná správné a nesprávné chování, v příběhu určí kladné a záporné postavy
- s dopomocí vysvětlí mravní obsah příběhu

Sociální cíle

- spolupracuje ve skupině
- respektuje určená pravidla

Předpokládané činnosti

- úvod a motivace, seznámení s projektem, co bude naším cílem
- představení knížky, rozhovory nad knihou
- přečtení pohádky a rozhovory o pohádce
- malování výjevů z pohádky a zpracování pracovních listů
- zařazení materiálu do rychlovazačů a vytvoření obrázkového deníku z přečtených textů knížky
- činnosti jsou přizpůsobené věkové skupině dětí
- pro děti předškolní jsou nastavená jiná pravidla než pro děti tříleté

6.1 První den- Pondělí

6:15 – 8:15 Ranní hry (děti mají na výběr z nabídky činností)

1. Pracovní činnost - Výroba čepice

Organizace: u stolečku

Pomůcky: čtvrtky, pastelky, voskovky, nůžky (zde dbáme na bezpečnost), lepidlo, předem připravené různě barevné geometrické tvary,...

Cíl: rozvoj jemné motoriky, fantazie, tvůrčí aktivity, posilovat tvořivý proces, vést děti k soustředěnosti a k dokončení práce

Popis činnosti: Protože pracuji v heterogenním oddělení, činnosti by měly být přizpůsobené věku cílové skupiny. Děti předškolního (5 – 6 let) věku si na papír namalují čepici podle svého uvážení a vystříhnou je. Je na jejich fantazii, jak čepice bude vypadat. Pro děti mladší (3 – 4 roky) mám připravené předem vystřižené šablony čepice a je na nich, zda použijí šablonu, nebo si namalují svoji čepici. Mohou ji vybarvit pomocí pastelek, voskovek nebo mohou vystříhat různé tvary z papíru, které mohou na čepici nalepit.

2. Poskládej si obrázek

Organizace: volně v herně

Pomůcky: rozstříhané obrázky postav z knihy (viz příloha č. 1)

Cíl: rozvoj zrakové percepce, soustředěnost, spolupráce

Popis činnosti: Děti mají k dispozici rozstříhané obrázky postav z knihy, se kterou budeme po celý týden pracovat. Už od rána budou mít možnost se s postavami seznámit. Mohou pracovat samostatně, nebo ve dvojici či skupině.

Metodická poznámka: Děti předškolního věku by měly sestavení obrázku zvládnout bez pomocné předlohy, pro děti mladší věku bude k dispozici pomocná předloha, ale není povinnost ji použít.

3. Krabice plná oblečení

Organizace: v prostoru herny

Pomůcky: krabice, oblečení z jakéhokoli ročního období, obrázky ročního období (viz příloha č. 2)

Cíl: rozeznávání oblečení, jeho velikosti a barev, volba oblečení podle jednotlivých ročních období

Popis činnosti: Děti budou mít za úkol roztřídit oblečení podle toho, v jakém ročním období se nosí. Z krabice budou oblečení vytahovat a přiřazovat k obrázkům ročního období.

4. Námětová hra - Knižní koutek

Organizace: v prostoru herny

Pomůcky: různé knížky – leporela, encyklopedie,...

Cíl: rozvoj komunikace, vést děti ke správnému zacházení s knížkou, získávání nových poznatků a informací

Popis činnosti: Děti budou mít v prostoru herny připravený kout, kde si mohou volně prohlížet různé knihy, encyklopedie, seznamují se s nimi.

Metodická poznámka: Námětová hra bude probíhat po celý týden, v knižním koutku budou mít děti k dispozici knihy. Učitelka do her a aktivit zasahuje minimálně, může se zapojit a společně s dětmi si knihy prohlížet, povídat si s dětmi. Učitelka dětem pomáhá při výběru činnosti, do činnosti děti nenutí. Je důležité předem stanovit pravidla, jak se chováme ke knížce, jak se s knížkou pracuje.

8:15 – 8:30

Ranní kruh

- S dětmi si shrneme, co jsme při ranních hrách dělali, sdělíme si, jak se jim ranní hry líbily např. pomocí ukázky na prstech 1 = nejlepší, 5 = nejhorší (jako ve škole)
- Dbáme na to, aby mluvil jen jeden, nasloucháme jeden druhému
- Poté budeme uklízet hračky a připravovat se na svačinu

8:30 – 9:00

Hygiena a svačina

- Dohlédneme, že si děti po hře umyjí ruce a dojdou si na toaletu, je nutné totéž zkontrolovat i po svačince
- ve třídě je svačina organizovaná, ale děti se nasvačí podle potřeby, jsou více samostatné

- i přesto je nutné zkontrolovat, jestli se opravdu všechny děti najedly

Tato činnost se bude odehrávat každý den stejným způsobem, proto na ni v dalších dnech nebude upozorňováno.

9:00 – 10:00 Hlavní řízená činnost

1. Komunitní kruh

Organizace: v herně na koberci v kruhu, přivítání

Pomůcky: plyšový medvěd Kubula, básnička (viz příloha č. 3)

Cíl: seznámení s celým obsahem společného týdne

Motivace:

„Dobré ráno, dobrý den. To jsme rád, že tady jsem.

Budeme si spolu hrát, cvičit, zpívat, tancovat.

Potom třídu uklidíme, na vycházku vyrazíme.

At' jsi holka nebo kluk, teď už tiše, ani muk.

Průběh činnosti: Paní učitelka se přivítá s dětmi, seznámí je s připraveným programem, který bude probíhat po celý týden.

2. Seznamme se!

Organizace: v herně na koberci, v kruhu

Pomůcky: plyšová hračka medvěda Kubuly

Cíl: seznámení s medvědem, rozvoj pozornosti, soustředěnost, rozvoj řečových schopností, vnímání a naslouchání

Průběh činnosti: stále sedíme s dětmi v komunitním kruhu. Někdo náhle zaklepe na dveře a vejde malý medvídek. Seznamujeme se s medvědem, učitel vede dialog, pokládá různé otázky, obrací se i na děti, aby i ony se zapojily do rozhovoru

Motivace:

M: *„Ťuky, ťuk, je tu někdo? Kampak jsem to přišel? Tady to vůbec neznám. Haló!*

U: *Ano, my jsme tady, ale kdopak jsi ty? Ty k nám do školky přeci nechodíš? Kdepak ses tu vzal?*

M: *Do školky? Co je to?*

U: *Pane jo, děti, tento mužíček neví, co je to mateřská škola?*

M: *Já nejsem žádný mužíček! Já jsem přeci medvídek. Přeci víte, kdo jsem, nebo ne???*

U: *No, medvídku, já ti nevím, děti, známe tohoto medvídku?*

M: *Tak vy mě neznáte? Jak je to jen možné?*

U: *A odkud bychom tě, medvídku, měli znát?*

M: *No přeci z pohádky, já jsem pohádkový medvídek Kubula. Stále vám mé jméno nic neříká?*

U: *Medvídku, my se ti moc omlouváme, ale neznáme tě.*

M: *To není možné*

U: *My jsme tě, medvídku, nechtěli takhle rozesmutnit, tak nám o sobě něco pověz. My bychom tě moc rádi poznali. Odkud jsi k nám tedy přišel?*

M: *No tak dobře, tak já jsem z jedné pohádkové knížky, která se jmenuje Kubula a Kuba Kubikula. Napsal ji pan Vladislav Vančura.*

U: *Páni, já jsem dostala nápad. Medvídku Kubulo, co kdybychom si tu tvou knížku vypůjčili od pana Vančury a společně s dětmi si ji přečetli, co vy na to, děti, chtěly byste?*

M: *Teda, to je parádní nápad. Tak budete tu zítra? Kdyby ano, mohl bych vás zítra zase navštívit a knížku vám donést.*

U: *Tak to je výborné. Budeme se na tebe těšit, můžeš tu s námi být, jak dlouho budeš chtít.*

M: *Děkuji vám, kamarádi.*

Metodická poznámka: *Paní učitelka mě poprosila, jestli bych nemohla do organizace projektu zapojit i děti a inspirovat se jejich přáními. Doprostřed kruhu, ve kterém sedíme, položím velký bílý papír a děti mi na základě přečtené pohádky sdělí pár nápadů, aktivit, kterým by se chtěly v průběhu týdne věnovat. Vše sepíšeme a v pátek si povíme, jestli jsme splnili všechny jejich požadavky. Činnosti na přání dětí (viz příloha č. 4): **pracovní listy, zpívání o zimě, říkanka o medvědovi, taneček, cvičení s padákem, vyrábění pomocí lepidla.***

3. Místo, si vymění ti, kteří...

Organizace: v herně na koberci

Pomůcky: židle

Cíl: hbitost, rychlost, nenásilné seznámení

Popis činnosti: Utvoříme kruh ze židlí. Těch tam bude o jednu méně, než je hráčů. Přebývajícím hráčem stojí uprostřed a říká větu: „Místo si vymění všichni ti, kteří...“ a doplní tam jakoukoli věc, vlastnost, jídlo, oblečení, zvíře, aby zaujal co nejvíce hráčů.

Hráči splňující danou vlastnost se pak musí vyměnit a hráč uprostřed se snaží zase posadit. Opět někdo zůstane uprostřed, a opakuje již zmíněnou větu. (pozn. zůstat uprostřed je špatné – můžeme za to přidělovat trestné body). Např.: „Místo si vymění všichni ti, kteří mají rádi léto.“

10:00 – 10:15 Hygiena, příprava na pobyt venku

10:15 – 11:30 Pobyt venku

1. Procházka po městě

Organizace: procházka po okolí, chodíme po chodníku, silnice přecházíme po přechodech

Pomůcky: reflexní vesty, výstražný terč

Cíl: vnímáme přírodu, všímáme si znaků přírody v zimě, dbáme na bezpečnost

Průběh činnosti: S dětmi jdeme na procházku po okolí města. Pozorujeme přírodu, jak je zahalená do bílého kabátu. Povídáme si o zvířatech, jak přečkávají zimu, jestli je můžeme vidět a kde, čím se přes zimu živí.

2. Pozor, pozor, na mrazíka

Organizace: na školní zahradě

Pomůcky: žádné

Cíl: naučit hráče vzájemné spolupráci, pomoci, obětování samu sebe, rychlosti, bystrosti, pohotovosti.

Průběh činnosti: Mezi dětmi si zvolíme jednoho, který bude honit ostatní hráče a stává se z něho „mrazík“. Zbytek hráčů se „mrazíkovi“ snaží utéct. Pokud někoho mrazík chytí, ten člověk zůstane stát na místě a rozkročí nohy – je zmrazený, nemůže se tedy hýbat. Zbytek hráčů se snaží zmrazeného zachránit tím, že mu podklouznou pod roztaženými nohama, a zmrazený se vrací zpátky do hry. Vyhrává ten mrazík, který zmrazí (pochytá) všechny hráče. „Mrazíci“ se mohou během hry střídát (podle výdrže a fyzické zdatnosti).

Reflexe dne

První den praxe byl komplikovaný z důvodu velké nemocnosti dětí. Bylo jich ve třídě méně, než jsem předpokládala. S dětmi jsem se uvítala podáním ruky a nabídla jim připravené činnosti.

Ranní hry proběhly bez komplikací, děti se vystřídaly u každého stanoviště, což mě překvapilo a potěšilo. Největší úspěch měla krabice plná oblečení. Děti se celé dopoledne bavily tím, že přiřazovaly oblečení k určitému ročnímu období.

Před svačinou jsme si ranní hry zhodnotili. Činnost jsem musela dětem více vysvětlit, neboť na tuto formu nebyly zvyklé. Po důkladnějším výkladu ale činnost přijaly za svou a hodnotily ji velmi pozitivně.

Po svačiny děti utvořily kruh a byly seznámeny s týdenním programem. Jako motivaci, považovala jsem ji za silnou, jsem zvolila „zaklepání na dveře“. Motivace v podobě medvěda, který nevěděl, kde se nachází, děti zaujala a vtáhla je do děje. Od medvěda se děti dozvěděly, odkud je, samy mu poté vysvětlily, jak se jmenuje místo, kde se právě nachází. Díky vhodnému vedení činnosti se děti rozhodly, že se s medvědem seznámí prostřednictvím pohádky, což bylo původním záměrem. Poté byl veden rozhovor mezi učitelkou a medvědem, v němž se učitelka snažila obracet se i na děti, aby byly zapojeny také. Ukázalo se, že medvěd z pohádky není tak úplně známý, a proto se domluvilo, že medvěd pohádku o svém dobrodružství přinese, aby s ní děti seznámil. Děti to hodnotily pozitivně.

V mateřské škole je zvykem zapojit děti do činností. Proto jsem byla požádána, aby i tento projekt nebyl výjimkou. Proto byl před zahájením hry dán do kruhu papír, kam se sepsaly návrhy dětí. Např. zacvičit si s padákem, zazpívat si písničku o zimě, vyrábět něco s pomocí lepidla a mnoho dalšího.

Připravená hra byla pro děti neznámá. Po ukázce a vysvětlení ale vše pochopily a hra byla přijata kladně. Vůbec nebylo potřeba zásahu a pomoci učitele.

První den dopadl podle mého názoru nad očekávání příznivě. Děti byly pozorné, hodné a dobře motivované. Medvěd Kubula se stal oblíbenou postavou, která je od dnešního dne důležitou součástí dětského kolektivu.

6.2 Druhý den – Úterý

6:15 – 8:15 Ranní hry (děti mají na výběr z nabídky činností)

1. Má oblíbená pohádková postava

Organizace: u stolečku

Pomůcky: čtvrtka formátu A3, pastelky

Cíl: podporovat a motivovat, rozvoj dětských představ, fantazie, rozvoj jemné motoriky, dbát na čistotu práce

Popis činnosti: Na jednom ze stolečků bude připravený velký formát papíru, kde každé z dětí po příchodu do školky nakreslí pohádkovou postavu své oblíbené knížky. Knižka Kubula a Kuba Kubikula tam již bude předem nakreslená. Bude to považované jako kresba oblíbené pohádkové postavy medvěda Kubuly. Tím se zapojí do činnosti, což bude mít pozitivní reakce u dětí.

2. Pracovní listy

Čepice a šála - grafomotorika(viz příloha č. 5)

Organizace: u stolečku

Pomůcky: pracovní listy

Cíl: rozvoj předmatematických dovedností, dodržování pravidel v řadě, jak mají jít geometrické tvary za sebou

Popis činnosti: Děti si vezmou papír, na kterém bude nějaký úkol. U stolečku se budou snažit jej splnit.

„Jednotažka“ (viz příloha č. 6)

Organizace: u stolečku

Pomůcky: papír s jakýmkoli motivem

Cíl: dbát na správné držení psacích potřeb, procvičovat uvolňování ruky, zápěstí a prstů

Popis činnosti: Tady mají děti za úkol obtáhnout předkreslený vzor několikrát za sebou bez vybočení z předkreslené čáry. Účelem „jednotažek“ je zvládnout to na jeden tah.

3. Pexeso s náměty Kubuly a Kuby Kubikuly

Organizace: u stolečku, v herně na koberci

Pomůcky: vlastnoručně vyrobené pexeso s pohádkovými postavičkami (viz příloha č. 7)

Cíl: soustředěnost, paměť, koordinace oko ruka

Popis činnosti: V libovolném počtu se děti usadí u stolečku. Někdo začne a otočí dvě karty, jestli budou stejné, uhodl dvojici a může hrát ještě jednou. Pokud stejné nebudou, kartičky otočí zpátky a hraje další hráč. Hra končí, když na stole nejsou žádné karty, a ten, kdo má nejvíce kartiček, vyhrává.

8: 15 – 8:30 Úklid hraček, příprava na svačinu

8:30 – 9:00 Svačina

9:00 – 10:00 Hlavní řízená činnost

1. Komunitní kruh

Organizace: v herně na koberci

Pomůcky: knihy Kubula a Kuba Kubikula

Cíl: rozvoj řečových kompetencí, naslouchání ostatním, vyjádření vlastního názoru

Popis činnosti: S dětmi sedíme v kruhu a povídáme si i s medvědem Kubulou, co jsme při ranních činnostech dělali. Ukážeme si plakát našich oblíbených knížek a já se děti zeptám, proč mají rády tu svou knížku. Pak dětem přednesu svůj návrh.

Motivace: „Milé děti, když k nám zavítal medvídek Kubula, co kdybychom mu na památku vyrobili knížku, na které budeme po celý týden pracovat a v pátek, až se s medvídkem budeme loučit, předáme mu ji a poděkujeme za pěkný týden, který jsme s ním prožili. Knížka bude dárek proto, aby na nás nezapomněl.“

2. Přečtení pohádky – S Barbuchou po světě (viz příloha č. 8)

Organizace: v prostoru herny

Pomůcky: kniha „Kubula a Kuba Kubikula“

Cíl: rozvoj pozornosti, soustředěnosti, naslouchání, zapamatování si čteného textu, rozvoj řečových dovedností

Popis činnosti: S dětmi si zopakujeme, co jsme se dozvěděli předešlý den, jak se jmenují naši hrdinové a co se jim přihodilo. Poté si přečteme nový příběh. Dbáme na

správnou artikulaci, intonaci a tempo řeči. Rozlišujeme krátké i dlouhé samohlásky, kde jsou pauzy, dodržujeme pauzy (deklamace slov). Po přečtení textu bude následovat rozhovor nad novým příběhem našich hrdinů.

- Kolik dětí měli u Kováři? (4)
- Jak se jmenuje holčička, která si oblíbila medvěda Kubulu? (Lízinka)
- Proč museli Kuba Kubíkula a medvěd Kubula odejít z kovářny?(kovář je vyhodil, protože se Lízinka bála strašidla Barbuchy)
- Koho Kuba zavolal na medvídku? (strašidlo Barbucha)
- Kdopak to ten Barbucha je? (medvědí strašidlo)
- Co Barbucha udělal, když přišel postrašit medvídku Kubulu? (řekl, že když si to takhle hezky vymysleli, že se o něho musí postarat)
- Na co si Barbucha stěžoval, když dolétl ke Kubulovi a Kubovi Kubíkulovi? (že si ho vymysleli bez nohou.)

3. Strach – hra v situaci

Organizace: v herně na koberci

Pomůcky: žádné

Cíl: poznání vlastního strachu, rozvoj sebepoznání

Motivace: „*Tak děti, co tomu říkáte. To mám ale kamaráda, že na mě poslal takové strašidlo, no řekněte. Také máte něco, čeho se bojíte. Já se toho Barbuchy tak bojím*“

Popis činnosti: Úkolem je, aby se děti vžily do medvěda Kubuly a ukázaly, jaké to je, když se někdo bojí. Jak se u toho tváří a jak se cítí.

Zhodnocení: Po dokončení se usadíme do kruhu na koberec. Poté předám medvídku Kubulu a ten, kdo ho má, nám poví, jak se mu hrálo, jak se u toho cítil, jestli byl nervózní. Jak to, že každý prožívá strach jinak? Jak poznáme, že se bojíme? Co dělá naše tělo? Co se nám odehrává v hlavě? Co se s tím dá dělat? Co udělat, abych se nebál/a? Po skončení putuje medvěd ke kamarádovi vedle. Čekáme, až se vystřídají všechny děti. Kdo mluvit nechce, pošle medvěda dál. Nakonec rozdám dětem každému po třech PET víčkách, aby tuto činnost zhodnotily. Čím více PET víček budou mít před sebou, tím více se jim hra líbila.

Cíl: vyjádření vlastního názoru, zpětná vazba pro učitele, rozvoj komunikačních dovedností, naslouchání ostatním

4. Výtvarná činnost – Strašidlo Barbucha

Organizace: u stolečku

Pomůcky: čtvrtka formátu A4, igelit pod papír, bílá svíčka, vodové barvy, kelímek s vodou, štětečky, hadřík

Cíl: podporovat a motivovat výtvarnou činnost, rozvoj dětských představ, fantazie, rozvoj jemné motoriky, dbát na čistotu práce, seznámení s novou výtvarnou technikou – vosková rezerva

Popis činnosti: Děti budou mít za úkol podle své fantazie nakreslit strašidýlko Barbuchu, které se nám objevilo v přečteném textu. Vezmou si čtvrtku a svíčku. Svíčkou nakreslí, jak jejich strašidlo vypadá. Poté pomocí vodových barev celou plochu čtvrtky zamalují tmavou barvou. Tím se kresba svíčkou zviditelní (vosková rezerva). Po dokončení práce necháme obrázek zaschnout.

10:00 – 10:15 Hygiena, příprava na pobyt venku

10:15 – 11:30 Pobyt venku

1. Kubula x Barbucha

Organizace: venku na školní zahradě

Pomůcky: kelímky, obrázky hlavních pohádkových postav (viz příloha č. 9)

Cíl: respektování pravidel, spolupráce, komunikace, rozvoj pohybových dovedností

Popis činnosti: Děti rozdělíme do dvou družstev. Název prvního družstva bude Kubikulové a druhé družstvo dostane název Barbuchy. V prostoru školní zahrady budou rozestavené kelímky. Na každém kelímku bude obrázek buď Kubuly, nebo strašidla Barbuchy. Děti stojí v zástupu a vždy po jednom vybíhají a hledají kelímek se svým obrázkem. Pokud najdou obrázek svého družstva, vezmou ho s sebou a běží nazpět. Vyhrává to družstvo, které má více kelímků.

2. Utíkej, Kubo Kubikulo

Organizace: venku na školní zahradě

Cíl: rozvoj pohybových schopností, ovládnání pohybového aparátu, rozvoj psychické i fyzické zdatnosti

Popis činnosti: Děti udělají kruh. Vyberou se dva, kteří budou představovat Kubu a strašidlo Barbuchu. Kuba bude uvnitř kruhu a strašidlo Barbucha bude mimo kruh. A Barbucha povídá: „Kubo Kubikulo, pojd' ke mně blíž!“ a Kuba na to odpovídá: „Nepůjdu Barbucho, nebo mě sníš!“ Poté Kuba vybíhá z kruhu a Barbucha se snaží Kubu chytit.

Reflexe dne

Při vstupu do třídy jsem byla vřele přivítána dětmi, což bylo velmi příjemné. Děti byly natěšené na připravené činnosti a medvěda Kubulu. Počet dětí zůstal nezměněný.

Ranní hry byly opět rozděleny do stanovišť. Největší ohlas získalo stanoviště, kde se měla kreslit nejoblíbenější knížka. Kniha Kubula a Kuba Kubikula už byla předkreslená. Jednalo se o nejoblíbenější knihu medvěda Kubuly. Malý počet dětí má své klady, ale i zápory. Kladem malého počtu dětí je to, že je dětem věnovaná větší pozornost, na činnosti je více času. Zápor je práce ve skupinách, nebo příprava více činností do stanovišť. Po dokreslení nejoblíbenější knihy si každé z dětí vybralo činnost podle sebe. Na přání dětí jsem se do her zapojila také. Kvůli nedostatku času byly pracovní listy odloženy na pozdější dobu, jako doplnění času před obědem.

Když jsme usedli do komunitního kruhu, přivítali jsme opět medvěda Kubulu. Jeho příchod nepatrně narušil pozornost, byla ale včas obnovena a mohlo se pracovat dál. Uprostřed kruhu ležely knihy o medvědu Kubulovi a jeho přátelích a každá měla jinou ilustraci. Dětem bylo vysvětleno, co slovo ilustrace znamená, byla přidána i další slova, např.: ilustrátor, spisovatel. Děti si směly knihy vypůjčit, osahat a prohlédnout.

Po přečtení úryvku odpovídaly děti na otázky, aby si lépe uvědomily nový příběh a zapamatovaly si ho. Opět odpovídaly bez chyb, některé děti popsaly vše do detailu. Velmi se mi líbilo, jak se děti soustředí, navzájem se poslouchají a nepřekřikují se.

Hra v situaci neměla zpočátku příznivé ohlasy, děti hned nepochopily, co se od nich čeká, a tak se do činnosti nechtěly příliš zapojit. Po předvedení získaly reálnější představu, hra probíhala dle stanoveného plánu. I přes prvotní potíže byl záměr hry naplněn, při příští realizaci je nutné dbát na pečlivější vysvětlení.

I přesto, že je zpočátku postava strašidla Barbuchy prezentována jako záporná, děti ji přijaly za svou a vnímaly ji spíše pozitivně, lépe, než jak je uváděna v pohádce. Technika vosková rezerva byla pro děti nová, přijaly ji s nadšením, vzbudila zájem i u paní ředitelky. Děti kreslily s chutí a často i s drobnými detaily. Po zaschnutí byly obrázky vystaveny ve třídě.

Při dnešní procházce jsme došli na dětské hřiště a tam si zahráli připravené hry. Zpočátku jsem špatně vysvětlila pravidla, podařilo se ale chybu napravit a nakonec hra

proběhla podle plánu. Z důvodu náhlého nepříznivého počasí byl pobyt venku zkrácen, zbylý čas byl využit k dokončení pracovních listů z ranních her.

I dnešní den byl bez komplikací a činnosti byly ze strany dětí pozitivně hodnoceny. Kresba pohádkové postavy z oblíbené knihy, hra se strachem i malba svíčkou ukázaly dětem něco nového. Pro mě byla poučením důležitost správného vysvětlení činností, ukázky, porozumění, nezbytné je dát dětem čas.

6.3 Třetí den – Středa

6:15 – 8:15 Ranní hry (děti mají na výběr z nabídky činností)

1. Pískovnička

Organizace: u stolečku

Pomůcky: pískovnička

Cíl: rozvoj jemné motoriky, koordinace oko ruka,

Popis činnosti: Děti si zkusí, jaké je to kreslit do písku. Nejprve si mohou zkusit nějaké grafomotorické cviky – ovál, vlnky, atd. Poté se mohou pokusit nakreslit si různé obrázky, které mohou mít reálnou podobu. Budeme dbát na to, aby si děti zkusili nakreslit i postavy z naší pohádky.

2. Pracovní listy – Čepice matematiky (viz příloha č. 10)

Organizace: u stolečku

Pomůcky: pracovní listy, tužka

Cíl: dbát na správné držení psacích potřeb, rozvoj předmatematických dovedností, soustředěnost

Popis činnosti: Děti budou mít za úkol vybarvit geometrické tvary podle předem daného řešení. Pak musí ještě spočítat daný počet geometrických tvarů.

3. Pracovní činnost – Výroba vloček

Organizace: u stolečku

Pomůcky: pastelky, papír, tužka, voskovky,

Cíl: rozvoj jemné motoriky, nepotlačovat individualitu výtvarného projevu dítěte, rozvoj fantazie

Popis činnosti: Děti dostanou za úkol vyrobit si svou vlastní vločku. Velké děti obtáhnou tácek, vystříhnou kolečko a pak z kolečka vyrobí vločku. Mladší děti dostanou už vystřiženou vločku, kterou vyzdobí podle vlastní fantazie.

8: 15 – 8:30 Úklid hraček, příprava na svačinu

8:30 – 9:00 Svačina

9:00 – 10:00 Hlavní řízená činnost

1. Komunitní kruh

Organizace: v kruhu v prostoru herny

Pomůcky: plyšový medvěd Kubula,

Cíl: rozvoj řečových kompetencí, naslouchání ostatním, vyjádření svého názoru

Popis činnosti: S dětmi sedíme v kruhu a povídáme si i s medvědem Kubulou, co jsme při ranních činnostech dělali. Poprosím děti, aby mi ukázaly na prstech hodnocení ranních činností, čím více prstů nahoře, tím více bodů.

Motivace: „*Tak a teď se děti hezky usadte a připravte se na další vyprávění našeho příběhu.*“

2. Přečtení pohádky – Kubula, Kuba a Barbucha ve vězení (viz příloha

č. 11)

Organizace: v herně na koberci

Pomůcky: kniha „Kubula a Kuba Kubikula“

Cíl: rozvoj soustředěnosti, pozornosti, naslouchání, schopnosti vnímat text

Popis činnosti: Před začátkem si můžeme zopakovat, co se přihodilo včera, kde se náš děj odehrává. Sedíme s dětmi v kruhu a posloucháme, co se dnes přihodí našim hrdinům. Při čtení textu dbáme na správnou artikulaci, tempo řeči a intonaci. Po přečtení bude následovat rozhovor o dalším příběhu našich hrdinů.

- Proč poslal pan Randa Kubulu, Kubu a Barbuchu do vězení? (rozbili most)
- Co znamená, že naši hrdinové byli posláni do šatlavy? (vězení)
- Proč se strašidlo Barbucha zlobilo na své kamarády? (protože se ho už vůbec nebojí)
- V kolik hodin se zachumlali do svých kožíšků? (v deset hodin)
- Kdo volal na Barbuchu do vězení? (Lízinka z kovárny)
- Jak se Barbucha dostal k Lízince? (letěl)
- Co donesl Barbucha Kubulovi a Kubovi do vězení? (buchtly od Lízinky)

3. Ulička

Organizace: v prostoru herny

Pomůcky: žádné

Cíl: rozvoj fantazie, řečových schopností

Popis činnosti: Vybereme jedno z dětí, které půjde tzv. uličkou. Ostatní děti se rozdělí na dva tábory. Jeden bude představovat dobro a druhý zlo. Vytvoříme dvě řady proti sobě, tzv. špalír. Děti, které zastávají dobro, budou říkat, jak je nespravedlivé, že pan Randa dal Kubulu s jeho přáteli do vězení. Děti, které zastávají zlo, budou zastávat názor pana Randy, že je dobře, že ty tři tuláky do vězení dal. Úkolem dítěte, kterého jsme na začátku vybrali, je, aby prošel touto uličkou se zavřenýma očima. Uličku by mělo projít celou a na konci by mělo říci, co mu bylo bližší a na jakou stranu by se přidalo.

4. Cvičení s padákem

Organizace: v herně na koberci, dbáme na bezpečnost!

Pomůcky: padák, vyrobené vložky z ranních her, básnička (viz příloha č. 12)

Cíl: koordinace pohybů, spolupráce, protažení celého těla, rozvoj hrubé motoriky, manipulace s padákem, psychomotorika

Popis činnosti: Děti se seznamují s padákem. Učí se ho správně držet, kdy je palec nahoře, a ostatní prsty jsou schované pod padákem. Pohybujeme padákem nahoru a dolů, děti jsou ve stoje. Snažíme se sladit pohyb. Poté se posadíme na koberec, stále se snažíme o plynulý pohyb padáku. Nakonec cvičení zkusíme padák volně vyhodit nad hlavu a necháme ho dopadat na zem. Pak už na padák rozházíme své vložky a s pohybem říkáme básničku. Na poslední slabiku padák vyhodíme do vzduchu a necháme volně spadnout na zem. Poté spočítáme, kolik vložek na padáku zůstalo.

10:00 - 10:15 Hygiena, příprava na pobyt venku

10:15 – 11:30 Pobyt venku

1. Zimní olympiáda

Organizace: venku na školní zahradě

Pomůcky: pekáče, sánky, kužely

Cíl: rozvoj pohybových dovedností, soutěživosti, spolupráce, orientace v prostoru

Popis činnosti: Dnešní venkovní hry jsou v režii medvídka Kubuly. Připravil si pro děti různé soutěžní hry. Poprosí děti, aby se rozdělily do dvou stejných družstev.

1. Hod sněhovou koulí na cíl.
2. Slalom
3. Závod ve spřežení – děti vyberou jednoho kamaráda z družstva, který si sedne na pekáč nebo sánky. Ostatní vezmou šňůrku a budou se snažit co nejdříve a v pořádku dovézt svého kamaráda ze startu do cíle. Před závodem se viditelně vyznačí závodní trasa.

2. Najdi svůj domeček

Náhradní činnost v případě, že nebude sníh

Organizace: venku na školní zahradě

Pomůcky: 4 obruče, bubínek

Cíl: zahřátí organismu, orientace v prostoru, schopnost spolupráce

Popis činnosti: Děti rozdělíme do 4 skupin. Každá skupina obdrží jméno postavy z naší pohádky (Kubula, Kuba, Barbucha, pan Randa). Přidělené jméno si musí pamatovat. Poté vezmeme obruče, které znázorňují „domečky“ pro naše hráče. Každý tým má svou obruč. Děti se pohybují volně po okolí za zvuku bubínku. Když se přestane na bubínek hrát, úkolem dětí je, rozdělit se právě do svých obručí podle jména týmu. Obruče mohou měnit své místo, aby byl úkol těžší. Poznámka: do obruče se musí vejít celé družstvo, musí tedy spolupracovat při svém uspořádání v malém prostoru.

Reflexe dne

Dnešním pozitivem byl fakt, že již přišlo více dětí, realizace činností byla snazší, již bylo možné pracovat ve skupinkách. Kdo nechtěl hrát divadlo, procházel si stolečky a koukal, co je na nich nachystáno. Pak se většina dětí usadila u stolu, kde se vyráběly vločky. To bylo potřeba, protože s vločkami se pak pracovalo v další části dne. Několik dětí bylo i u stolečku, kde se skládaly obrázky hrdinů z naší pohádky. Děti měly možnost vybrat si z nabídky činností, ty, které nechtěly hrát divadlo, měly na výběr činnosti u stolečků. Nejvyhledávanější činností byla výroba vloček.

V komunitním kruhu hodnotily děti ranní činnosti, medvěd Kubula je pochválil za krásné vločky. Z reakcí dětí bylo patrné, že jsou s činnostmi, které realizovaly, spokojené, dožadovaly se čtení další části pohádky.

Děti byly soustředěné, pozorně poslouchaly a pohotově odpovídaly na otázky, které jsem jim pokládala. Poté nás čekala opět nová hra, tentokrát s názvem „ulička“. Děti pečlivě poslouchaly, když jsem jim vysvětlovala pravidla. I přesto mě nepřekvapilo, že nikdo nechtěl jít jako první. Dětem nebylo příjemné mít zavřené oči a nebyly si při této činnosti příliš jisté. Nakonec se jeden dobrovolník našel. Ostatní děti utvořily špalír a jedno z dětí se postavilo na začátek. Pomalu postupovalo na konec řady. Ostatní děti ho lákaly na svou stranu. Když došel na konec špalíru, řekl, že to bylo nepříjemné a že ho více zaujaly děti, které ho lákaly na stranu pana Randy. Při následném cvičení s padákem byly děti již neklidné a měly potřebu si vzájemně povídat, ale i přesto byla činnost dokončena a splnila svůj cíl.

Pobyt venku byl plněn formou vycházky, neboť na pobyt na školní zahradě nebyly podmínky – roztál sníh.

Dnešní den mělo největší úspěch cvičení s padákem. Na dětech bylo vidět velké nadšení a radost. Moc dobře se mi s nimi pracuje.

6.4 Čtvrtý den – Čtvrtek

6:15 – 8:15 Ranní hry (děti mají na výběr z nabídky činností)

1. Loutky na špejli

Organizace: u stolečku

Pomůcky: špejle, pastelky, obrázky pohádkových postav

Cíl: koordinace oko ruka, paměť, jemná motorika

Popis činnosti: Tento úkol je rozdělen na dvě úrovně. Děti předškolního věku mají za úkol nakreslit obrázky pohádkových postav, které se poté vystříhají a poté si je samy pokusí nalepit na špejli. Děti menší dostanou obrázek našich pohádkových hrdinů, které si vystříhají a samy, nebo za pomoci učitelky přilepí na špejli. Vyrobené loutky můžeme použít na divadlo.

2. Sluchové pexeso

Organizace: u stolečku

Pomůcky: plastové lahvičky s různým obsahem

Cíl: rozvoj sluchové percepce, pozornosti

Popis činnosti: Připravíme si pro děti asi 10 stejných lahviček, 5 dvojic, ze kterých si vytvoříme vlastní sluchové pexeso. Vždy dvě lahvičky budou mít stejný obsahem. Děti si vezmou vždy jednu lahvičku do rukou, zatřesou s ní a pokusí se najít stejnou – dvojici.

3. Námětová hra - Knihovna

Organizace: v herně, na koberci

Pomůcky: knížky, časopisy, encyklopedie, lepolera,...

Cíl: vytvořit příjemnou atmosféru, rozvoj přátelských vztahů mezi dětmi, komunikace, hra rolí

Popis činnosti: Děti si v herně postaví knihovnu. Narovnáme zde knížky, které si budou moci „zákazníci“ vypůjčit. Vysvětlíme si, jak to v knihovně chodí. Poté si děti rozdělí role. Někdo bude v knihovně pracovat, někdo si přijde knížku vypůjčit. Také je zapotřebí určit si několik pravidel, které se v knihovně musí dodržovat. Společně s dětmi je dáme dohromady.

Pravidla naší knihovny: v knihovně se nekřičí, neběhá, ke knížkám se chováme slušně, knížky se půjčují jen dětem, které dostanou knihovní kartu.

4. Vstáváme a cvičíme (viz příloha č. 13)

Organizace: v herně

Pomůcky: básnička

Cíl: rozvoj pohybových dovedností, procvičení celého těla

Popis činnosti: S dětmi se rozestavíme po herně, každý musí mít kolem sebe prostor, každý by měl vidět na paní učitelku, aby věděl, co má dělat. Cvičíme podle pokynů básničky.

8: 15 – 8:30 Úklid hraček, příprava na svačinu

8:30– 9:00 Svačina

9:00 – 10:00 Hlavní řízená činnost

1. Komunitní kruh

Organizace: v herně

Pomůcky: plyšový medvěd Kubula

Cíl: rozvoj řečových kompetencí, naslouchání ostatních, vyjádření svého názoru

Popis činnosti: S dětmi sedíme v kruhu a povídáme si i medvědem Kubulou, co jsme při ranních činnostech dělali. Velmi mě zajímá, jak bylo dětmi přijato sluchové pexeso, jejich hodnocení, a zda-li měly možnost se s ním setkat. Ještě bude se sluchem pracováno. Jedno z dětí, bude posazené doprostřed kruhu a zavře oči. Já vždy ukážu na některé z dětí a to vydá neurčitý zvuk, např.: „píp“. Úkolem dítěte uprostřed bude uhodnout jméno svého kamaráda, který zvuk vydává.

2. Přečtení pohádky – Jak vystrašili pana Randu (viz příloha č. 14)

Organizace: v herně sedíme s dětmi v kruhu

Pomůcky: kniha „Kubula a Kuba Kubikula“

Cíl: seznámení s knihou, rozvoj pozornosti, soustředěnost, rozvoj řečových schopností, vnímání a naslouchání

Popis činnosti: Před začátkem čtení si s dětmi zopakujeme, co se přihodilo včera a kde se náš děj odehrává. Sedíme s dětmi v kruhu a posloucháme, co se dnes přihodí našim hrdinům. Při čtení textu dbáme na správnou artikulaci, tempo řeči a intonaci. Po přečtení bude opět následovat rozhovor nad novým příběhem.

- Proč se Kubula a Kuba Kubikula dostali do pevnějšího vězení? (protože se smáli panu Randovi)
- Čím budou krmit strašidlo Barbuchu, aby s nimi zůstal? (strachem pana Randy)
- Čeho se strašidlo Barbucha bálo? (že na něj budou pořádat štvanici, když ho někdo uvidí)
- Jak straší strašidlo Barbucha? (bar, bar, bar, bar)
- Jak nadával pan Randa strašidlu Barbuchovi? (opice medvědářská)
- S kým přiletělo strašidlo Barbucha do vězení za Kubulou a Kubou Kubikulou? (s Marijánkou Rychtářovou)
- Kdo řekl Kuba Kubikula, že je? (kouzelník)
- Co vzkázal medvěďák panu Randovi? (ať si s ním nikdo nezahrává, nebo bude zle)

3. Dokonči přečtený příběh

Organizace: u stolečku

Pomůcky: pastelky, voskovky, papír formátu A4

Cíl: rozvoj fantazie, tvořivosti

Motivace: „*Tak děti, jak myslíte, že tento příběh dopadne? A víte co, zkuste ho teď dokončit vy pomocí kresby.*“

Popis činnosti: Děti se usadí ke stolečku, kde jsou připravené papíry, pastelky a voskovky. Podle své fantazie se pokusí dokončit přečtený příběh pomocí kresby. Co se podle nich může stát?

Další námět na hlavní činnost

- **Říkadlo medvěda Kubuly**

10:00 – 10:15 Hygiena a příprava na pobyt venku

10:15 - 11:30 Pobyt venku

1. Zvířátka

Organizace: venku na školní zahradě

Pomůcky: žádné

Cíl: utváření poznatků o zvířatech, ztvárňování jejich pohybu a zvuku - lepší uvědomění

Popis činnosti: Děti se rozmístí po celé zahradě, ale na takovou vzdálenost, aby slyšely pokyny. Budeme napodobovat chůzi jednotlivých zvířat a přitom vydávat zvuky, které jsou pro dané zvíře typické. Začne paní učitelka. Děti budou mít za úkol ukázat, jak chodí a jaký zvuk vydává třeba právě medvěd. Pak paní učitelka určí jedno z dětí, které vymyslí další zvíře. Na děti nespěcháme, je důležité vymyslet takové zvíře, které lze napodobit.

Reflexe dne

Čtvrtý den projektu přinesl dětem větší jistotu, již si zvykly na současný průběh dne. Dnešek byl pozitivní i v tom, že do školy přišlo více dětí.

Ranní činnosti byly rozděleny do čtyř stanovišť. Nejvíce děti zaujalo sluchové pexeso. Činnost byla pro ně novou a zajímavou, a tak se u ní neustále střídaly. Proto bylo zapotřebí se do činností zapojit a ostatní děti, které jen přihlížely, motivovat pro jiné připravené činnosti. Děti si vybraly námětovou hru na knihovnu. Na koberci jsme vytvořili pult, poskládali na něj knížky, vysvětlili si pravidla, která by se měla v knihovně dodržovat. S malou pomocí učitele byla námětová hra pozitivně přijata.

Po svačině jsme utvořili komunitní kruh. Motivace medvědem Kubulou se povedla, i když děti trochu ztratily pozornost, ale s pomocí dramatizace byla pozornost obnovena. V komunitním kruhu byly rozebrány činnosti z rána. Děti medvědovi referovaly o ranní činnosti, respektovaly daná pravidla. Poté následoval rozbor a připomenutí přečteného textu z minulého dne. Přečtený text byl dětmi zopakován velmi detailně. Následovalo čtení kapitoly „Jak to všechno dopadlo“. Děti byly při čtení velmi pozorné, tentokrát byla činnost pozměněna a čtený text nebyl přečten do konce. Děti dostaly za úkol vzít si papír, pastelky, voskovky a nakreslit, jak si představují vlastní konec příběhu. Tato činnost měla pozitiva, ale i negativa. Některé děti oslovila, hned věděly, jak a co nakreslí. Jiné tak zaujatě nevypadaly. Nevěděly, co by měly nakreslit, jak se daného úkolu zhostit. Pomohly až otázky učitele a poté byla činnost dokončena. Utvořili jsme znovu komunitní kruh, abychom si nakreslené obrázky ukázali. Nakonec byl text dočten, abychom se dozvěděli pravý konec příběhu. Tato činnost přispěla k rozvoji tvořivosti a fantazie a také podpořila výtvarné cítění.

Část dopoledne jsme strávili na procházce po okolí mateřské školy. Na městském hřišti jsme si zahráli připravené hry. Kladné hodnocení dostala hra „Čím se živí medvěd“. Skupinovou práci děti hodnotí kladně. Baví se spoluprací ve skupině a to bylo cílem.

Dnešní den byl kladně hodnocen jak ze strany učitele, tak ze strany dětí. Děti nejvíce zaujalo sluchové pexeso, některým dětem se navíc velmi líbila hlavní řízená činnost, kterou bylo dokončení příběhu.

6.5 Pátý den – Pátek

6:15 – 8:15 Ranní hry (děti mají na výběr z nabídky činností)

1. Titulní strana vyrobené knížky – obtisk rukou

Organizace: u stolečku

Pomůcky: temperové barvy, papír formátu A4, ruce dětí

Cíl: uvědomění si části těla – ruce, dlaně, prožitek

Popis činnosti: Po příchodu dětí do školky bude důležité, aby se u tohoto stanoviště vystřídal. Každé z dětí si obtiskne své ruce na papír. Po zaschnutí děti využijí svou fantazii a pokusí se z obtisknutých rukou nakreslit medvěda. Tento obrázek použijeme jako titulní stranu pro naši knížku. Před svačinou si všechny nakreslené obrázky prohlédneme a děti vyberou ten nejvíce povedený, který půjde na titulní stranu chystané knížky.

2. Tajemná krabice

Organizace: v prostoru herny

Pomůcky: krabice, šátek, tužka, bačkora, lžice, knížka, plastový hrnek, dřevěná stavebnice, míč,....

Cíl: smyslové vnímání, představivost

Popis činnosti: V herně bude položena krabice, do které nebude vidět. Shora v ní budou dva otvory pro ruce. Děti budou mít za úkol do krabice sáhnout a pomoci hmatu poznat, jaký předmět mají v ruce. Když předmět uhodnou, pokusí se ho vytáhnout ven a mohou pokračovat v hádání dalšího.

3. Překážková dráha medvídky Kubuly

Organizace: v herně

Pomůcky: látkový tunel, žebřiny, kužely, balanční polokoule, lavička, žíněnka

Cíl: Rozvoj hrubé motoriky, rozvoj fyzické zdatnosti, seznamování se s pravidly chování k druhému s tím související povědomí o bezpečném chování na opičí dráze.

Motivace: *Milé děti, protože jsem tu dnes s vámi poslední den, připravil jsem pro vás malou dráhu na protažení tělíčka. Tak co, dáme se do toho?!*

Popis činnosti: Po upravení třídy a získání místa připravíme pro děti překážkovou dráhu medvídky Kubuly. Za pomoci druhé učitelky připravíme dětem trasu, na které budou plnit nejrůznější úkoly. Děti se zují z bačkor, učitel dbá na bezpečnost.

1. Stanoviště – látkový tunel

Děti prolézají nebo se plazí látkovým tunelem na druhou stranu.

2. Stanoviště – balanční polokoule

Na tomto stanovišti se děti snaží udržet rovnováhu a přejít po balančních polokoulích.

3. Stanoviště – Žebřiny ve tvaru písmene A

V tomto případě se nejedná o klasické žebřiny připevněné ke zdi, ale žebřík ve tvaru písmene A. Děti žebřiny přelézají. (Pod žebřinami se nachází žíněnka a je připravena dopomoc učitele.)

4. Stanoviště – slalom mezi kužely

Na tomto stanovišti děti proskáčou mezi kužely po jedné noze slalom. Mohou nohy vystřídat a malé děti mohou skákat i sounož.

5. Stanoviště – válení sudů na žíněnkách

Děti se položí na žíněnky, dávají pozor na ostatní a válí sudy z jednoho konce na druhý.

4. Relaxace

Organizace: v herně na koberci

Pomůcky: rádio, CD se zvuky přírody, zpěvem ptáků,...

Cíl: uvolnění, zklidnění, uvědomění si vlastního těla, správné dýchání

Popis činnosti: Děti si lehnou na koberec, mohou zavřít oči a relaxovat. Pustíme jim rádio, ze kterého slyší přírodu, zvířata. Soustředíme se na správné dýchání (nádech nosem, výdech pusou). Po chvilce začneme protahovat horní a dolní končetiny, poté celé tělo, pak přecházíme do sedu a nakonec do stoje.

8:15 – 8:30 Úklid hraček, příprava na svačinu

8:30 – 9:00 Svačina

9:00 – 10:30 Hlavní řízená činnost

1. Komunitní kruh

Organizace: v herně na koberci

Pomůcky: plyšový medvěd Kubula

Cíl: rozvoj řečových kompetencí, naslouchání ostatním, vyjádření svého názoru

Popis činnosti: S dětmi sedíme v kruhu a povídáme si i s medvědem Kubulou, co jsme při ranních činnostech dělali. Poprosím děti, aby mi ukázaly na prstech hodnocení ranních činností, čím více prstů nahoře, tím více bodů.

2. Přečtení závěru knížky – Jak všichni zůstali spolu (viz příloha č. 15)

Organizace: v herně na koberci

Pomůcky: kniha „Kubula a Kuba Kubikula

Cíl: seznámení s textem, rozvoj pozornosti, soustředěnost, rozvoj řečových schopností, vnímání a naslouchání

Popis činnosti: Před začátkem čtení si s dětmi zopakujeme, co se přihodilo včera, kde se náš děj odehrává. Sedíme s dětmi v kruhu a posloucháme, co se dnes přihodí našim hrdinům. Při čtení textu dbáme na správnou artikulaci, tempo řeči a intonaci. Po přečtení textu následuje rozhovor nad novým příběhem.

- Co se stalo s naším medvídkem Kubulou? (dostal kalhoty, byl umytý, vykoupáný, vyčesaná, vydrbaný,...)

- Líbilo se mu to, jak se u toho cítil? (ne nelíbilo se mu to, plakal a naříkal)
- Do jaké vesnice šel Kuba Kubikula? (do Houbyholubiček)
- Proč tam Kuba šel? (kvůli novému mostu, šel si vzít jeho míry, co vydrží, bude to most nad mosty, bude ze železa)

- Kdo Kubu Kubikulu vlekal? (strašidlo Barbucha)
- Děti, je Barbucha stále strašidlo? (ne už není, je změněný v pejska pudlíka)
- Jak se stal Barbucha psíkem? (pan kouzelník Burdaburděra ho začaroval)

3. Centra aktivit

- **Kamarádi navždy**

Organizace: u stolečku

Pomůcky: vodové barvy, temperové barvy, pastelky, voskovky, čtvrtka formátu A4

Cíl: fantazie, tvořivost,

Popis činnosti: Činnost se bude odehrávat u stolečku. Děti si připraví pomůcky a pracovní plochu. Podle přečteného textu a pomocí otázek se pokusí výtvarně znázornit, jak naše putování nakonec dopadlo.

- **Modeláři**

Organizace: u stolečku

Pomůcky: modelína

Cíl: jemná motorika, koordinace oko – ruka, rozvoj tvořivosti, představivosti a fantazie, rozvoj a kultivace estetického vnímání, rozvoj paměti, naslouchání

Popis činnosti: Děti budou sedět u stolečku. Jejich úkolem bude pomocí modelíny ztvárnit postavy, které se objevily v pohádce. Necháme to na jejich fantazii.

- **Chytání rybiček**

Organizace: v herně na koberci

Pomůcky: vlastní vyrobené rybičky, tyč s provázkem a magnetem - pruty, obruče

Cíl: vytváření povědomí o širším přírodním prostředí (kdo chytá ryby, proč, apod.)
hrubá motorika, ruka oko, seznamování se světem lidí a kultury

Popis činnosti: Úkolem dětí bude nachytat co nejvíce rybiček pro medvídku Kubulu. V herně na koberec položíme obruč, která bude znázorňovat díru v ledu. Do obruče se dají vyrobené rybičky. Na rybičkách je připevněná sponka. Díky ní se rybičky přichytí na prut s magnetem.

- **Předmět pryč, který to byl?**

Organizace: u stolečku

Pomůcky: šátek, tužky, pastelky, kousky stavebnice, míč, knížka,....

Cíl: spolupráce, rozvoj kooperace, rozvoj paměti, vyjadřování

Popis činnosti: Jedno z dětí se posadí ke stolu, který je plný různých předmětů. Úkolem bude si předměty pořádně prohlédnout. Poté mu zavážeme oči šátkem a jeden z předmětů dáme pryč. Sundáme šátek a vyčkáme, až řekne, který předmět jsme dali stranou. Pro starší děti můžeme připravit náročnější variantu tohoto úkolu, kdy budeme odebírat více předmětů.

- **Sestavení knížky pro medvěda Kubulu** (viz příloha č. 16)

Organizace: v herně na koberci

Pomůcky: všechny nakreslené obrázky, dírkovačka, provázek

Cíl: spolupráce,

Popis činnosti: Před tím, než uzavřeme náš společný týden, sestavíme pro medvěda knížku, kterou mu společně předáme. Je to překvapení. Každý kreslil obrázek, děti vyberou vždy jeden, který bude patřit do naší knížky. S pomocí paní učitelky uděláme do výkresů dírky dírkovačkou a vše provázkem svážeme dohromady. Vytvoříme knížku jako leporelo.

4. Zhodnocení týdenní návštěvy medvídku Kubuly

Organizace: v prostoru herny na koberci

Pomůcky: papír s aktivitami, magnety, obrázky se smajlíky, lepidlo (viz příloha č. 4)

Cíl: vyjádření svého názoru, zhodnocení celého týdne

Popis činnosti: Povídáme si s dětmi, jak jsme celý týden pracovali. Co si všechno zapamatovaly o našem medvědovi Kubulovi a jeho přátelích. Co se jim nejvíce líbilo? Jestli je i něco, co se jim nelíbilo? Poté připevníme na magnetickou tabuli papír s aktivitami, které si děti první den vymyslely. Každé z dětí dostane obrázek s usměvavými smajlíky a přilepí ho k činnosti, která se mu nejvíce líbila. Do činnosti děti nenutíme, když někdo hodnotit nechce, nemusí. Nakonec si zhodnotíme i celý společný týden.

10:00 - 10:15 Hygiena, příprava na pobyt venku,

10:30 - 11:30 Pobyt venku

1. Najdi správnou dvojici

Organizace: venku na školní zahradě

Pomůcky: vlastní vyrobené kartičky pohádkových postaviček (viz příloha č. 17)

Cíl: rozvoj prostorové orientace, spolupráce, komunikace, soutěživosti

Popis činnosti: Děti se rozdělí na dvě družstva. Úkolem bude najít schované kartičky. Na kartičkách budou nakreslené pohádkové postavičky a úkolem dětí bude najít vždy správné dvojice těchto postaviček. (např. Křemílek a Vochomůrka). Půjde o orientaci v prostoru a spolupráci mezi dětmi. Vždy vyběhne jedno dítě, které bude hledat kartičku a pak přiběhne ke svému družstvu, a může vybíhat další. Kdo bude mít první všechny kartičky a bude je mít dobře přiřazené, vyhrává.

2. Kouzelník „Pokustón“

Organizace: venku na školní zahradě

Pomůcky: kouzelnická hůlka

Cíl: rozvoj prostorové orientace, pozornosti, reakce na změnu, představivosti

Popis činnosti: Děti chodí po zahradě libovolně, kam chtějí. Poté se řekne zaříkávadlo a děti se změní na pejsky. Pak se navrátí zpět do role člověka a poslouchají dál. Mohou se měnit na zvířata, dopravní prostředky, ... Jestli bude zájem, kouzelnickou hůlku můžeme předat a udělat kouzelníkem jednoho z dětí.

Reflexe dne

Poslední den realizace projektu byl ve znamení spousty činností, a byl proto náročnější na organizaci než předchozí dny. I přes fakt, že ranní činnosti nejsou obvykle v mateřské škole organizované tak, jak byly realizované v tomto projektu, byly dětmi hodnoceny po celý týden příznivě. Hry byly zkrácené, neboť dnešní den bylo realizováno cvičení. V ranních činnostech děti nejvíce zaujalo obtisknutí rukou a tajemná krabice, kdy bylo úkolem poznat předmět podle hmatu. Děti se střídaly převážně u těchto činností. Úkolem bylo vytvořit z obtisknutých rukou medvěda na titulní stranu naší knížky. To mělo u dětí obrovský úspěch. U činnosti tajemná krabice se hádalo, co se v ní nachází, pomocí hmatu. Po osahání a uhádnutí všech předmětů bylo jasné, co se v tajemné krabici skrývá. Pro děti, které přicházely do mateřské školy později, byly tak předměty prozrazeny. To způsobilo, že zájem už nebyl takový jako na začátku.

Překážková dráha byla motivována stejně jako celý týden medvědem Kubulou. Dětem bylo vysvětleno, jak se na jednotlivých stanovištích má cvičit, jaká zde platí pravidla a důležitá byla i bezpečnost. Překážkovou dráhu „zdolal“ nejprve medvěd Kubula a ukázal cviky na všech stanovištích. Překážková dráha se líbila i díky tomu, že děti měly možnost projít si daná stanoviště několikrát.

V komunitním kruhu byly zopakovány činnosti z rána a také čtený text z minulého dne. Medvěd Kubula dětem „povídal“, jak se mezi námi dobře cítil. Jak ho potěšilo, že se celý týden pracovalo s jeho knížkou. Přečetli jsme poslední pohádku. Děti velmi pozorně poslouchaly a poté opět detailně odpovídaly na položené otázky.

Řízená činnost byla rozdělena do stanovišť. Děti se rozdělily do skupinek. Nejprve jsme ale společně vše prošli, vše bylo vysvětleno hromadně. Poté se rozdělily a začaly pracovat. Pro konec příběhu bylo velmi důležité stanoviště „kamarádi navždy“. Základem tohoto stanoviště byl obrázek, který jsme doplnili do námi vyrobené knížky. Většina dětí nevěděla, kam mají jít, chtěly vyzkoušet vše. Do činností děti nuceny nebyly, u tří dětí se ukázalo, že na stanovišti „kamarádi navždy“ kreslit nechtějí. Poté jsme na koberec v herně přinesli všechny nakreslené obrázky. Děti spolupracovaly a společně vybraly obrázky, ze kterých budeme skládat knížku. Vybrané obrázky jsme seřadili podle děje, poté jsme udělali dírky a provázkem vše spojili k sobě. Vznikla knížka, která má podobu dětského leporela. Poté jsme usedli zpět do komunitního kruhu. Pomocí otázek bylo zjišťováno, co vše si děti pamatují, jaké činnosti je oslovily

nejvíce, a to v celém týdnu společné práce. Prohlédli jsme si vyrobenou knížku a pozvali mezi sebe medvěda Kubulu. Děti mu předaly dar – vyrobenou knížku. On jim na oplátku nechal v mateřské škole knížku pana Vančury Kubula a Kuba Kubikula. Vyrobenou knížku jsme zdokumentovali fotografií. Děti byly velmi hodné a nechtělo se jim loučit se s medvědem Kubulou. Medvěd ale vysvětlil, že se spolu neloučí, že kdykoli budou chtít, mohou si vzít jeho knížku a k jeho dobrodružství se vrátit a připomenout si ho.

Dnešní pobyt venku proběhl na školní zahradě, děti si zahrály jednu z připravených her. Poté byl čas na hru podle vlastního přání.

7 Celková reflexe týdenního projektu

Záměrem týdenního projektu v mateřské škole bylo seznámit děti s knihou, naučit je soustředění při čtení, rozvíjet fantazii, představivost, přemýšlení o čteném textu a dokázat s textem tvořivě pracovat. Výstupem projektu je knížka v podobě leporela, která byla zdárně vytvořena, což považuji za první předpoklad pro kladné hodnocení projektu.

Realizace projektu byla zpočátku zkomplikována malým počtem dětí a také jeho složením. Projekt byl realizován v heterogenní třídě. Další komplikací bylo, že byl projekt uskutečněn v první polovině ledna. Předškolní děti se totiž připravovaly na zápis do prvních tříd.

V jednotlivých tématech každého dne jsme se společně seznamovali s pohádkovými postavami Kubuly, Kuby Kubikuly, strašidla Barbuchy, pana Randy, s jejich vlastnostmi, ročním obdobím. Dále jsme se seznámili s novými pojmy jako spisovatel, ilustrátor, ilustrace.

V projektu se pracovalo hlavně s výtvarným ztvárněním čtených textů, neboť výchozím produktem je knížka z obrázků vytvořených dětmi. Dále se v projektu setkáváme s dramatickou interakcí mezi medvědem Kubulou a učitelkou a pracujeme s dramatickými metodami, jako jsou hra v roli, ulička.

Nejvíce se projekt dotýkal vzdělávací oblasti s názvem *Dítě a jeho psychika* a jejích podoblastí. Šlo o rozvoj pozornosti k slyšenému textu, převyprávění čteného textu, jeho zapamatování a uchování v dalších dnech. V ostatních vzdělávacích oblastech je rozvíjeno zrakové a sluchové vnímání, a to pomocí skládání obrázků, pexesa, sluchového pexesa. Dalšími zdokonalovanými schopnostmi jsou grafomotorika a koordinace oko ruka pomocí grafomotorických a pracovních listů.

Po celý týden nenastal kromě malého počtu dětí žádný závažnější problém. Práce s dětmi byla většinou velmi úspěšná. Někdy bylo zapotřebí většího vysvětlení, nebo i předvedení, týdenní projekt ale hodnotím kladně. Celkový výstup projektu byl splněn, knížka rozhodně získala zájem a pozornost dětí.

8 Závěr

Bakalářská práce se zabývala literárním projektem, který lze využít v činnostech mateřské školy. Cíl byl ověřen v praktické části bakalářské práce, a to realizací projektu skupinou dětí ve věku od 3 do 6 let v Mateřské škole Březinova v Náchodě. Úkolem projektu bylo vymyslet činnosti a ověřit je v praxi. Pohádka tvořila hlavní roli.

Bakalářská práce představuje týdenní projekt, který se zabývá rozvojem cílů a kompetencí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Dále rozvíjí všestranné zájmy dětí. V projektu je využito pohádky Vladislava Vančury *Kubula a Kuba Kubikula*. Tento příběh inspiroval činnosti, které s pohádkou souvisí a navazují na ni. Náročnost a časové rozvržení projektu prověřila praxe. Projekt byl realizován v jednom lednovém týdnu v již zmíněné mateřské škole.

Projekt využil jen některé úryvky z knihy. To znamená, že je možné s knihou pracovat i delší dobu – měsíc, třeba i celý rok. Většina činností byla realizována v souladu s předem připraveným plánem. Ústředním motivem pohádky je soudržnost mezi přáteli. Děti se seznamovaly s tím, jak se k sobě chovají přátelé, jak je důležité je mít, co vše poskytují přátelství a láska atd.

Za klady týdenního projektu považují zaujetí a spolupráci dětí při připravených činnostech. Činnosti byly v celém týdnu provázány, každý den se připomínaly činnosti ze dne minulého a přidávaly se činnosti další. To vedlo k probuzení zájmu a velké zvědavosti dětí. Velmi důležitým prvkem je motivace, která děti vtáhne do činnosti, do daného tématu. Děti jsou aktivnější, činnost se jim zdá zajímavá, zábavná, přínosná. Nejvíce pozitivních reakcí získal plyšový medvěd Kubula, kterého děti nadšeně přijaly. Objevil se v mateřské škole, aby děti seznámil se svým dobrodružstvím. Děti se aktivně podílely na činnostech, vžívaly se do pocitů medvěda Kubuly, když na něj bylo přivoláno strašidlo Barbucha, prožívaly s ním smutek, ale i radost. Zapojovaly se do všech činností s velkým odhodláním. Společně se zapojily do výroby knížky – leporela, ochotně ukazovaly Kubulovi vše, co se naučily. Díky pohádkovému příběhu se děti dovedly vcítit do pocitů hlavních hrdinů, probouzely v sobě empatii a uvědomovaly si důležitost pomoci, přátelství a lásky.

Projekt a jeho praktickou realizaci hodnotím jako úspěšné nejen díky zdárnému dokončení a splnění výstupu, ale také díky nadšení, radosti a pozitivnímu hodnocení, kterého se mi dostalo od dětí. Cíle projektu a jeho konkrétní výstup byly splněny, děti byly do projektu aktivně zapojeny a podílely se na všech činnostech.

9 Seznam použité literatury

BEČVÁŘOVÁ, Z. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-537-7.

ČERNOUŠEK, Michal. *Děti a svět pohádek*. Praha: Albatros, 1990. ISBN 80-00-00060-1.

DEJMALOVÁ, Kateřina. *Vývoj autorské pohádky*. In ČEŇKOVÁ Jana, *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006 ISBN 80 – 7367 – 095 – X.

GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

HÁJKOVÁ, Alena. *Humor v próze*. Praha: Academia, 1972.

HORNÁČKOVÁ, Vladimíra. *Projektová metoda v práci učitele (přednáška)*. Hradec Králové: PdF UHK

CHALOUPKA, Otakar. NEZKUSIL, Vladimír. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury II*. Praha: Albatros, 1976.

KOŽÍK, Zdeněk. *Styl Vančurovy prózy*. Brno: UJEP, 1968.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno (2006): Masarykova univerzita. ISBN - 80 – 210 – 4142 – 0.

LUŽÍK, Rudolf. *Pohádka a dětská duše*. Praha: Václav Petr, 1944.

MAŇÁK, J.; ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada, 2005. ISBN 978-80-247-0870-6.

PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Projektování v mateřské škole*. Olomouc: Hanex, 2004. ISBN – 80 – 85783 – 44 – 4.

PŘÍHODA, Václav. *Reformní praxe školská*. Praha: Československá grafická unie, 1936.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-239-5940-9.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem mateřské školy*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání: projektová metoda ve škole a za školou*. 1. vyd. Ilustrace Jana Roztočilová. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 20042005, ISBN 80-87000-00-52006.

TOMKOVÁ Anna, KAŠOVÁ Jitka, DVOŘÁKOVÁ Markéta. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009. ISBN – 978 – 80 – 7367 – 527 – 1.

VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. 1. vyd. Ilustrace Jana Roztočilová. Praha: Sdružení pro tvořivou dramaturgii, ISBN 80-706-8066-0.

VANČURA, Vladislav. *Malá bibliografie k 30. výročí autorovy smrti*. Vzorová okresní knihovna Olomouc: OKS Olomouc, 1972.

VANČURA, Vladislav. *Kubula a Kuba Kubikula*.

VANČUROVÁ, Ludmila. *Dvacet šest krásných let*. Praha, 1974.

ŽANTA, R. *Projektová metoda. Pokus o řešení pracovní školy*. Praha: Dědictví Komenského, literární sdružení učitelské, 1934.

Internetové zdroje:

KRETKOVÁ, Hana. Projekty v práci mateřských škol. *Metodický portál: Články* [online]. 22. 09. 2006, [cit. 2014-03-04]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/922/PROJEKTY-V-PRACI-MATERSKYCH-SKOL.html>>. ISSN 1802-4785.

KUPCOVÁ, Martina. Práce s myšlenkovou mapou. In: *Metodický portál RVP* [online]. 02. 03. 2005 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/182/PRACE-S-MYSLENKOVOU-MAPOU.html/>

VERNEROVÁ, Eva. Mgr. *Moderní autorská pohádka v četbě dětí*. Krajská knihovna Vysočina. ISSN – 1213 - 82311

10 Seznam příloh

Příloha č. 1: Poskládej si obrázek

Příloha č. 2: Obrázky ročních období

Příloha č. 3: Básnička na přivítanou

Příloha č. 4: Plán činností

Příloha č. 5: Pracovní list - Čepice a šála (grafomotické cvičení)

Příloha č. 6: Pracovní list - Jednotažka zvířátek

Příloha č. 7: Pexeso Kubula a Kuba Kubikula

Příloha č. 8: Text příběhu z knihy Kubula a Kuba Kubikula - Po světě s Barbuchou (Vančura, 2013, s. 15 – 21)

Příloha č. 9: Barbucha, Kubula

Příloha č. 10: Pracovní list – Čepice matematiky

Příloha č. 11: Text příběhu z knihy Kubula a Kuba Kubikula – Kubula, Kuba a Barbuda ve vězení (Vančura, 2013, s. 31 - 38)

Příloha č. 12: Básnička – Vločky - Vítězslav Nezval

Příloha č. 13: Vstáváme a cvičíme – cvičení s říkankou

Příloha č. 14: Text příběhu z knihy Kubula a Kuba Kubikula – Jak vystrašili pana Randu (Vančura, 2013, s. 52 - 60)

Příloha č. 15: Text příběhu z knihy Kubula a Kuba Kubikula – Jak všichni zůstali spolu (Vančura, 2013, s. 85 - 93)

Příloha č. 16: Vyrobená knížka pro medvěda Kubulu

Příloha č. 17: Pohádkové dvojice

Příloha č. 18: Fotodokumentace

Příloha č. 1: Poskládej si obrázek

Zdroj: VANČURA, Vladislav. *Kubula a Kuba Kubikula*. Praha: Albatros, 2013. ISBN 978 – 80 – 00 – 03366 – 2 ilustrace ze str. 20, 24, 43, 52

Příloha č. 2: Obrázky ročního období

Zdroj: *Roční období* [online]. Publicom, 2010 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: http://www.shopkabinet.cz/files/img/products/cz_plc_prv_zmpvc_rocni_obdobi.jpg

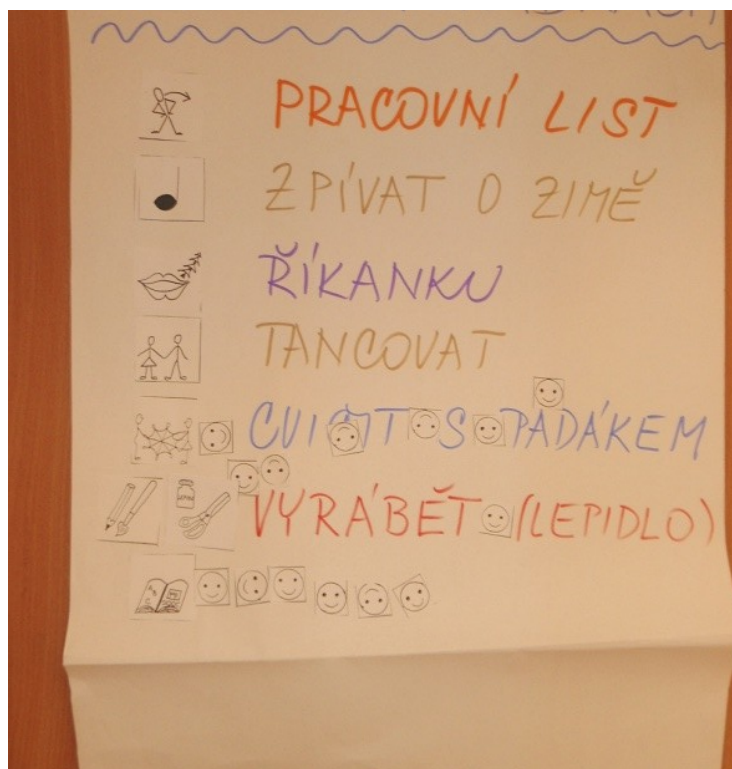
Příloha č. 3: Básnička na přivítanou

Zdroj: MŠ Březinova Náchod, autor neznámý

„Dobré ráno, dobrý den To jsme rád, že tady jsem.
Budeme si spolu hrát, cvičit, zpívat, tancovat.
Potom třídu uklidíme, na vycházku vyrazíme.
Ať jsi holka nebo kluk, teď už tiše, ani muk.“

Příloha č. 4: Plán činností (vymyšlené dětmi)

Zdroj: vlastní fotografie

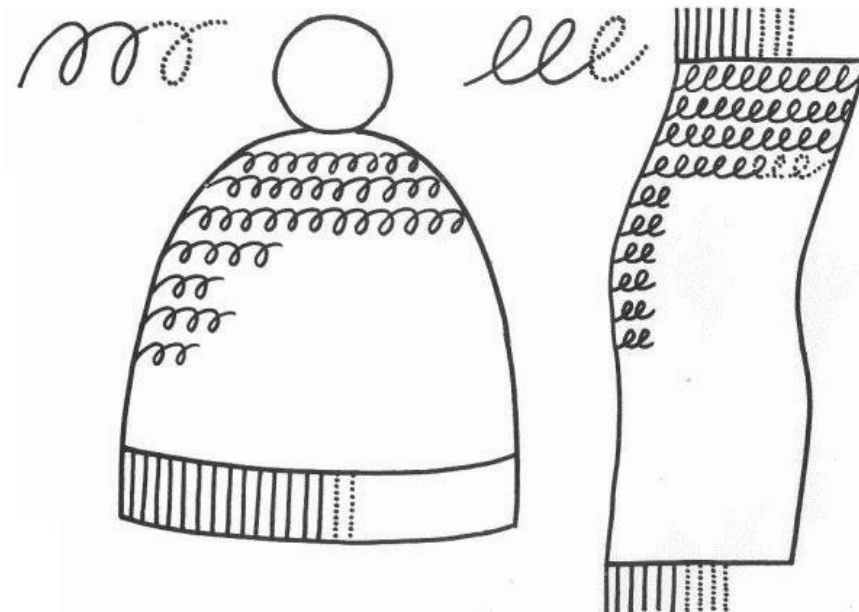

Příloha č. 5: Pracovní list - Čepice a šála (grafomotické cvičení)

Zdroj: [online]. [cit. 2015-03-26]. Dostupné z:

http://bcache.jxs.cz/~nd02/jxs/cz~/230/982/991a7891d8_56918342_o2.jpg?1

Pomož mamince při pletení čepice, šály

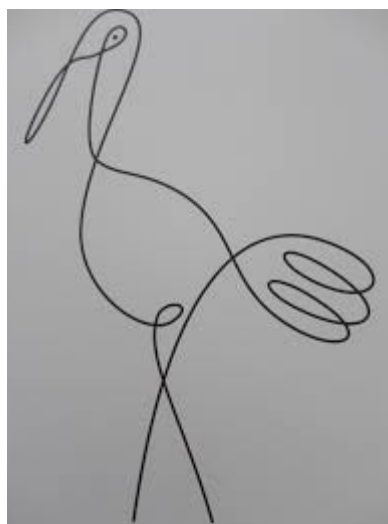

Příloha č. 6: Pracovní list - Jednotažka zvířátek

Zdroj čápa (Obr. č. 1)

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDA, R: *Jedním tahem – uvolňovací grafomotorické cviky.*

Praha: DYS-centrum Praha, 2009, str. 19

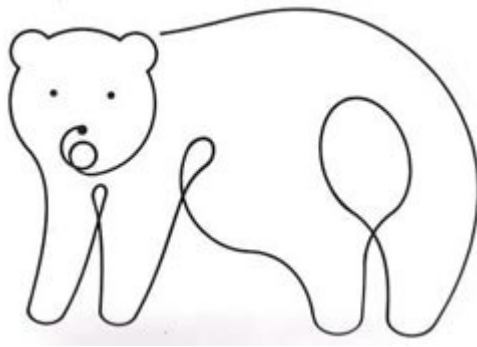

Obr. č. 1

Zdroj medvěda (Obr. č. 2)

PALATINOVÁ, Alžběta Palatinová. Medvědi. In: [online]. 26. 02. 2009 [cit. 2015-03-25].

Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/2993/MEDVEDI.html>

Obr. č. 2

Příloha č. 7: Pexeso Kubula a Kuba Kubikula

Zdroj: vlastní

Příloha č. 8: Po světě s Barbuchou (Vančura, 2013, s. 15 – 21)

Zdroj: VANČURA, Vladislav. *Kubula a Kuba Kubikula*. 18. vyd. Praha: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03366-2. str. 15 - 21

Kovářovic měli čtyři děti. Líza byla nejmladší; její sestřička se jmenovala Apolenka a její bratříčkové Antonín a František.

Pročpak, prosím vás, si má právě ta nejmladší holčička něco vymýšlet? Proč Apolenka a ti dva kluci spí, jako by se nic nepříhodilo? Ale protože v pohádkách všechno musí oddřít nejmladší dítě! Jinak to nejde.

Líza tedy spí a zdá se jí o Kubulovi. Zdá se jí, že je s ním zle. Ráno se probudí a podívejme se! Kubula se hádá za dveřmi s maminkou.

„Milá kovářko,“ povídá medvěd, „u vás straší a straší a straší.“

Paní mu odpovídá: „Ale jdi, hlupáčku, kdepak by tady strašilo!“ chvílku mluví maminka a chvílku medvěd, ale nemohou se shodnout. Líza se oblékne a hajdy k nim.

„Co to tady máte?“

„Ale co to máme,“ odpovídá maminka, „Kubula říká, že v naší kovárně sedí nějaké strašidlo. Já nic nevidím, táta nic nevidí, děti nic neviděly, a on nám pořád ukazuje do kouta a celý se klepe. Pojď se podívat, Lízo! Tak je tam, nebo ne?“

Líza vyvalila oči, ale kde nic tu nic.

„Jeminkote,“ povídá zase Kubula, „co já si s vámi, lidičky, počnu, vždyť ten Barbucha na mě zrovna vyplazuje jazyk a mrká jako ještěrka!“

Potom vzal medvěd Lízinku okolo krku a levou tlapkou jí ukazoval, kde má mátoha hlavu, kde má žihadla a kde ocásek.

„Tak se ukaž, ty čudile barbušácká,“ povídá Líza; „já už o tobě všechno vím; vylez na světlo a neboj se mne.“

Sotva vám to řekne, začne se jí třást na raménku Kubulova tlapka, holka dostane strach a hup! Barbucha skočí doprostřed kovárny! Najednou a zničehonic vám uviděla medvědího ducha, jako když se rozsvítí v temné síňce!

Copak dělají děti, když je něco postraší?

Dají se do křiku.

Lízinka se také rozplakala.

„To je svízel,“ řekl na to kovář, „vy popletové, jděte mi z domu! Hušky, medvěde, hušky medvědáři! Ven, ven, ven! Já vám dám, strašit mi holčičku! Už ať jste venku!“

To se snadno řekne, ale když venku mrzne! Kuba Kubikula by rád tady zůstal. Abych mluvil pravdu, nechce se mu vláčet se sněhy, a k tomu ještě se strašidlem. Ten Kuba má za ušima! Dělal, že nic nevidí, ale viděl Barbuchu dobře! Copak teď udělá? Posadí si čepici na hlavu a povídá pantátovi: „Víte, pantáto, my teda půjdem; my jsme světoví lidé, kdepak uvázat se v jedné vesnici. Ale kdybyste potřeboval naštípat dříví nebo šlapat kovářský měch, moc rádi bychom vám pomohli.“

Vtom spustila Líza veliký nářek, že medvěda nepustí. Bála se, aby mu strašidlo neublížilo. Nic to však nepomohlo. Kovář řekl, že je rád, když taktak sežene oběd, kdepak živit ještě medvěda! Dříví si naštípe sám a v kovárně není beztak žádná práce.

Kubula a Kuba Kubikula se rozloučili a dali se na cestu. Šli a vedlo se jim všelijak. Pocestní lidé jsou na takové věci zvyklí. Kubu Kubikula si čas od času třel uši, aby mu nenamrzly, a Kubula ve svém kožíšku nevěděl ani, že je zima. Což o to, šlo by se to dobře, cesta je dobrá. Vede hvozdem podél strží a srázů. Vede závějemi, přes zamrzlý potok a poražené kmeny, stoupá vysoko a zase klesá dolů. Cesta stoupá a klesá, a všude tam, kde klesá, jede medvěd po zadku a huláká, nu, jako na lesy. Jeho srst je poprášená sněhem. Ach, to je barva, která se mu líbí, to je pohoda, již by si vybral pro všechny časy.

Lehkomyslník, vsadím se, že zapomněl dočista na Barbuchu. To je nevěrná kůže, ani se mu nezastesklo po Lízince.

A jakpak to víte, že na ně zapomněl? Protože dovádí? To dělají kluci vždycky!

Kubula má plnou hlavu zármutku, jenže neví, co je to zármutek. Neví, co je to stesk, a nezná ani jména těch všelijakých psot, které přicházejí na veliké lidi.

Když se na chvíli zastavili, přišel medvídek ke Kubovi Kubikulovi a řekl mu: „Kubo Kubikulo, mně se ti přihodilo něco náramně podivného. Pověz mi, co to je. V mém bříšku se ozývá hlas, ale ten hlas nic nepraví, jen volá. Co je to?“

„To je,“ odpověděl Kubikula, „že jsi snědl nějakého ptáčka a že budeš trestán. Vid', že jsi ho snědl?“

Medvěd zaklepal hlavou a pomyslíl si o Kubovi, že ničemu nerozumí. Byl by mu to také řekl, ale právě v tu chvíli došli ke krásné klouzačce a Kubula se musel rozběhnout, aby ji přešel z konce do konce.

Šli dál a Kubula svěsil hlavu. Vedle cestičky byly veselé zaječí stopy. Medvěd nic.

Šli dál a potkali veverku. Medvěd zase nic. „Namoutě,“ povídá Kuba, „že tě kovářovy děti vyměnily; vždyť jsi býval s veverkami jedna ruka!“

Jak to řekl, dal si Kubula tlapku na čelo a přemýšlel. „je to tak,“ pravil po chvíli, „Lízinka k nám byla velmi přívětivá. Kubo Kubikulo, mně se chce vrátit k Lízince!“

Od té chvíle začal medvěd fňukat a opakoval to tak často, až se medvěďář dopálil a řekl: „I ty nerozumo, kovář je chudý člověk, nestyděl by ses sežrat mu každý den večeři? To nejde, brachu; musíme si sami vydělat na živobytí.“

Ale prosím vás, mluvte s malými kluky, když si vezmou něco do hlavy, jsou k nevystání.

Kubula vedl svou a nepřestal a nepřestal. Kuba Kubikula tedy zavolal na Barbuchu. Myslel to jenom žertem, ale sotva vyslovil jeho jméno, vyrazí Barbucha z lesa a rovnou k nim.

„To jsem rád,“ řekl, „že ses ozval. Byl bych se v tom kakraholtském lese málem ztratil. Vy jste mi, kamarádi, udělali moc špatné nohy a takováhle cesta pro mě není.“

„Oho“ Copak je to za řeč“ povídá Kuba Kubikula, „jaké my jsme ti udělali nohy? Žádné, kamaráde. Nohy si každý přinese na svět. Co my můžeme za tvé nohy?“

Ale Barbucha se dal do hádky. „Cože? Kdo mě to přivedl na svět, kdo mi udělal tuhle vosí hlavu a nemožnou oháňku a tyhle pitomé pazoury! Vy, vy, vy! Aby do vás tisíc láter, vy packalové! Proč jste se do toho dávali, když to neumíte? To jsou nějaká šlapadla? Tomuhle se říká kožich? Propánečka, vždyť mám strach, abych se nepřetrhl!“

Medvěd a medvěďář se dívali jeden na druhého a byli z toho hloupí. Mysleli si, že to strašidlo nemá dobrý rozum.

„Co pořád meleš?!“ povídá Kubula, „my jsme tě přece nedělali. Já aspoň na tebe nebyl ani trochu žádostiv!“

Ale medvěd a medvěďář se mýlili a pravdu měl Barbucha.

Když začal Kuba o medvědí mátoze, odvíjela se z jeho mysli tenoučná nitečka, medvěd poslouchal a bál se. Jak se tak bál, stoupala z jeho kožichu pára. Ta pára, to byl strach. A co se lidičky, nestalo! Nitka toho vypravování sama od sebe svazuje chuchvalec strachu, tu utáhne, tu jej zase povolí a tak zničehonic vám tu sdrátuje tu mlhu, až z ní je Barbucha! Tady ho máte. Koulí očima, vyplazuje sosáček a dává žihadla.

„Už je to tak!“ povídá Kubikula, „my jsme si toho ošklivce vymyslili!“ chvílku se drbali za ušima, ale nakonec toho nechali a dali se svou cestou. To měli věru štěstí, neboť prodlévati na mrazu znamená škodu na zdraví a svědivé uši.

Příloha č. 9: Barbucha a Kubula

Zdroj: vlastní

Příloha č. 10: Pracovní list – Čepice matematiky

Zdroj: BUREŠOVÁ, Zuzana. Hrátky v zimě. In: *Co se nosí v zimě* [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://zima.webz.cz/prlist%20%284%29.jpg>

Příloha č. 11: Kubula, Kuba a Barbuda ve vězení (Vančura, 2013, s. 31 - 32, 43 - 46)

Zdroj: VANČURA, Vladislav. *Kubula a Kuba Kubikula*. Praha: Albatros, 2013. ISBN 978 – 80 – 00 – 03366 – 2 str. 31 – 32, 43 - 46

Opravdu, jak se utišila jen trošičku vřava, poslal Randa pro policajty a kdesi cosi, že prý ti dva posměváčkové a kazisvěti půjdou do šatlavy. Sebrali je a už je vedou a chudáčka Barbuchu jakbysmet. Vsadili je do vězení.

Ve Vařečkách a Hrcích byla obecní šatlava vedle pekárny mistra Bohdana. Zaplat'pánbůh, pekařova pec bývala věčně žhavá, a protože její komín vedle právě zdí řečené šatlavy, bylo tepla dost a dost. Kuba se usadil k té teplé zdi a zul si boty. S Kubulou bylo hůře, pekařská vůně mu nedala ani sedět, ani spát, šil sebou a každou chvíli Kubovi říkal: „Kubo, já jím rád karásky! Já bych takhle snědl nějaký karásek!“

„Ty chlupáči,“ odpověděl mu Kuba Kubikula, „to by byly časy, kdybychom si mohli vymýšlet koláče jako strašidla, co?“

Barbucha slyšel takové řeči nerad, činil kamarádům zlé výčitky a nakonec se rozhněval.

„Vy kakraholti,“ povídá, „kdybyste se mě aspoň báli. No počkejte, až přijde večer!“

Když se zešeřil, začal se strašením. Spustil své: Bar, bar, bar! a chodil z kouta do kouta, příkrčuje zadní nožičky. Kubula si však na mátohu již zvykl a měl pro strach uděláno. Vzal ho za tlapku a řekl mu, aby přestal. Potom si povídali všelijaké lesní pohádky. Kuba chrápal a těm dvěma bylo také dobře. Když tlouklo na věži deset hodin, zachumlali se do svých kožíšků a vesele a o závod spali.

Tu vám zaharaší klíč v zámku, otevřou se dveře a vejdou jiní tři chlapíci: obecní slouha, rychtář a první radní toho slovnutného města Vařečky a Hrnce.

„Ha, ha“, praví rychtář Randa, „ti lumpové předstírají spánek a myslí si o nás, že jsme taková ťululum, abychom jim uvěřili. Jářku, kmotře, přetáhni medvěda holí!“

Radní byl takový nezdvoraček, že se pranic nerozmýšlel a již napřáhl. Ale v tom okamžení, v té pohnuté chvíliče se rozevře Kubova čepice a randěrykrinděry! Barbucha vystrčí svou vosí hlavičku, promne si zrak, načechrá kouřové chloupky a hotoví se k letu za Lízinkou. Ta hodná holka právě vstala, a protože to byla dobračka od kosti, vzpomněla si hned na svoje přátelé a zavolala strašidlo do Houbykolubiček.

Radní vám upustil leknutím hůl a zařval: „Jéjejeje!“

Strašidlu je to ovšem vhod. Ušklíbl se, přidrželo si ocásek s Kubulovým psaním a vesele jim odpovědělo: „Bar, bar, bar!“ Potom se vystrachalo na okno a že poletí svou cestou. Ale panečku! Z přenáravného strachu rychtářova a ze strachu radního a ze strachu slouhova mu narostlo břicho, a tak se nemohlo bez námahy protáhnout mříží.

To není pro nás nic divného, neboť víme, že se strašidlo sytí strachem. Všichni pohádkáři, všichni staří dobří spisovatelé a všichni otcové vlasti nás tomu učí, avšak rychtáři a radní chodívají sto kroků za opicemi a jakživi nevědí, zač je v Pardubicích perník. Před staletími dali jim lidé do ruky hůl a pánbůh jim nic nepřidal. To už je jejich přirozenost, že jdou na všechno s tou holí.

Bim, bim, bim! Rychtář, radní a slouha se rozpřáhli a jeden přes druhého mazali do okna. Toť se ví, jak to vypadlo! Barbucha se dávno protáhl a letěl, jako létá skřivánek, k Lízinčině kovárně, zato okno bylo na tisíc kousků a jeden z břicháčů dostal od slouhy pořádnou přes prsty. Říká se, že to ten horlivec udělal nerad, ale potentát z Vařeček s Hrců tomu, mně se zdá, nevěřil.

Ať to bylo tak či onak, křičeli nad Kubou Kubikulou a nad štěňátkem Kubulou jako čerti. Nebylo jim slova rozumět.

„Urození pánové,“ povídá medvědář, „očpak se to hádáte? To, co jste viděli, je norimberský vlkodlak Churchabarburchurcha. No pánbůh s vámi, jestli jste mu tak nějakou přišili, ten vám prožene lýtka!“

Ted' medvědář vykládal přehrozně věci a nahnal těm chlapíkům strachu habaděj. Vypravoval jim, že v noci Barbucha chodívá po všech drzounech, kteří o něm špatně mluvili a kteří mu nadali opic.

„Vždyť jsme jej drželi celou noc, aby si nezahrál s panem rychtářem, Milosti,“ řekl šibal, a jen taktak že se zdržel smíchu, „ten by vám ofoukl nosík! Chci objasniti jeho safraportské záměry a ať jsem hlupák, jestliže nás nepropustíte! Ať jsem hlupák, propustíte – li nás bez pěkných dárků! Chce vám hrýzti ucho a spořádati vaše vousiska! Má na to zuby, to mi věřte, jako dělané! Namoutě! Každý vlkodlak bývá mlsoun a nejmlsnější je na ušní chrupavku, která za zimní nepohody namrzne a stane se sladkou.“

Kubula znal dobře svého přítele a byl dost fikaný, aby porozuměl, kam míří. Jal se třásti a hudroval, jako když se bojí. „Ou, ou, ou, ou, dejte mi nějakou mastičku! Kurkabarbukurka mi pokousal ucho!“

Kubula byl štěně mazané všemi mastmi. Nemyslete si však, že na jeho řeči nebylo zhola nic, měl opravdu na levém bolteci ranku, ano, ale utržil si ji ve rvačce, když

se tahal s hafany a kočičkami o uzenici. Ted' se mu to hodí, ted' kvílí a naříká jako vamberický předříkávač.

Páni rychtáři a jakbysmet i konšelé jsou nadáni prozíravostí a jejich koženky jsou podšity nedůvěrou.

Zkoumají věc ze strany levé a pravé, kašlou, smrkají, neříkajíce tak ani tak, pokud nepromluví nějaký mluvka, aby ho okřikli a pronesli své: „ Já tento, já netentotento!“

Vypověděti takovou řeč je velmi zdlouhavé, a protože za nic nestojí, nechme jejich jazyky ležeti v hubě.

Příloha č. 12: Básnička – Vločky - Vítězslav Nezval

Zdroj: NEZVAL, Vítězslav. Vločky. In: *Pedagogický magazín: rozvoj a výchova dětí* [online]. [cit. 2015-03-25]. ISSN – 1804 - 3615.

Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/vlocky-vlocky/768>

„Vločky, vločky, bílé peří, blázen každý, kdo vám věří!
Bílé vločky, hvězdné nebe, sotva spadnou, už nás zebe.
Vločky, vločky, ach, to láká, postavit z vás sněhuláka!
Vločky, vločky, jak jste hbité, škoda, že se rozpouštíte!“

Příloha č. 13: Vstáváme a cvičíme

Zdroj: VÉVODOVÁ, Helena. RŮŽEK, Miroslav. *Cvičení s říkankou pro malé děti*. Brno: Edika, 2012. ISBN 978 – 80 – 266 – 0042 – 9 str. 36 - 37

„Nachystáme tělíčko, zacvičíme maličko.
Dokola se zatočíme, pak se na zem posadíme.
Zatleskáme rukama, zakopeme nohama,
uděláme dřep, vyskočíme hned.“

Příloha č. 14: Jak vystrašili pana Randu (Vančura, 2013, s. 52 - 60)

Zdroj: VANČURA, Vladislav. *Kubula a Kuba Kubikula*. Praha: Albatros, 2013. ISBN 978 – 80 – 00 – 03366 – 2 str. 52 – 60

Barbucha se trošku bál, že ho ve Vařečkách a Hrcích každý vidí. Čert ví, byli – li tam samí darebové, kteří mají nečisté svědomí, ale bylo to pravda! V těch končinách si na strašidlo ukazovali prstem.

„Nedej pánbůh, aby si na mě uspořádali štvanici,“ řekl Barbucha, „půjdu k rychtářovi raději, až se setmí.“

„Ne, ne,“ děl na to medvěďář, „kdo ví co by se do té doby neseMLElo; jdi hned! Bude tě vidět jenom ten, kdo se tě bojí, a kdo se bude bát, toho přece nenapadne, aby ti krákal uši.“

„To se ti povedlo,“ odsekl běs; cožpak mě rychtář nenapálil holí? He, kdyby se mne nebál, nebyl by mě viděl, a když se mne bál, neměl mě tlouci.“

„To jsou omyly pohádek,“ odpověděl Kuba Kubikula a svlékl si košili. „Vejdeš k němu jako nádherné strašidlo, jemuž se ničeho nedostává,“ děl po chvíli práce, „několika láty ti spíchnu roztomilý rubášek. Dám ti medvědovu rolničku, abys v příhodné chvíli zvonil, ba nezapomněl jsem ani na pěknou louč, kterou si hravě rozžehneš.“

Tu se dal Kuba do chechtotu a smál se, až mu povolovaly knoflíky. Smějící se a žertující, vyfintili vám ti dva Barbuchu opravdu k prasknutí. Zdrhli mu košilku u krku, převázali ji v pase a pokryli ji hrůzyplnými kresbami hnátů a sov a lebek a jiných strašných věcí. Věru, jediná z nich dostačí, aby kterémukoliv rychtáři ulétli vousy. Bylo to dokonalé a švihácké strašidlo; škoda že byl tak maličký! Ale Barbucha se nedal tak snadno získat a měl přece jenom pochybnost.

„Pan rychtář Randa mě poprvé natřel, jářku, proč by se mne podruhé polekal?“

„Proto, proto, proto!“ odpověděl Kuba; „poleká se tě, protože si to zatím rozvážil, protože vařbuchtovatí hodinu od hodiny, protože bez zjevné příčiny zavřel do šatlavy hodného medvídka a ještě hodnějšího medvěďáře, protože má špatné svědomí, protože je osel a konečně proto, že to zasluhuje!“

„To mi dostačí,“ děl Barbucha. Svázal si rubáš do ranečku, vzal louč, zavěsil si rolničku na krček, dal sbohem a vyšel.

Rychtářův domů stál na návsi rozkročen jako nestyda. Byl bachratý a měl zježenou střechu. Před zápražím skákal psíček uvázaný na řetězu. Podobalo se, že ten

psíček je jako hodinky, a jeho řetěz byl jako řetízek od hodinek. Takhle skáčou pejsci, které kakabuský hospodář trápí u boudy, a takhle vytahuje tlustý ješita hodinky z kapsy. Nu dobrá, my víme, že máte žirná pole, dům, psa, ale víme také, že nejste právě nejhodnější. Víme, že jste přihlouplý, urputný a nafoukaný. Však vás nebude, když vám strašidlo nažene trochu strachu, ba naopak, bude vám to zdravé!

Barbucha se zpolehounka spustil z okna, a ohlížeje se na všechny strany, kradl se k označenému domu. Našlapoval jako na horkou plotnu, zvedal hlavičku, a kdykoli zahlédl, že někdo přichází, přitiskl se k zemi a ležel jako pouhopouhý vích. Asi o polednách dostihl rychtářova dvora. Kterási jeho děvečka sypala právě slepicím; tu se jí přiřplet do sukně a vešel, chráněn jejím stínem. Rychtářova světnice byla veliká a řádná. Stála v ní pícka, stůl a důkladné lavice. Barbucha si vyhledal skryté a nejteplejší místo. Vylezl na bidlo, přes něž byla přehozena plena. Čekal, a protože měl dlouhou chvíli, díval se na děti a naslouchal jejich hrám. Ach, Randa měl roztomilé dětičky a nejroztomilejší z nich bylo batolátko, všechno růžové a trochu ušmourané od stálého smýkání se po zadečku. Šmejdilo sem tam, až mu vlála košilka. Barbucha se na ně usmíval. Chvilíčku to vydržel být zticha, ale když ostatní děti vyrazily ze dveří za svou hrou, jal se pacholátku zvonit pro vyrazení na svůj zvoneček. Slezl z bidla a hopsal před ním a vyváděl všelijaké kašpařiny, až se rozesmálo. Hnal svoji nepředloženost ještě dále a dočista by byl zapomněl, že má strašit. Tu však vcházel do síňky hospodář; bylo slyšet, jak si čistí boty a jak hromuje. S Barbuchou to trhlo. Jen taktak že vylezl na své místečko. Horempádem si navlékl Kubovu košili a chtěl začít se strašením. Ale jeho nové přítelkyni se nelíbilo, že jí tak utekl, a dala se do pláče. Ach jámine, ta vrískala! Hospodář si ji vzal na kolena a trošku ji hýčkal. Nic naplat! Ne a ne vám přestat. Otvírala pusinku jako malá kukačka a křičela a křičela a křičela! Snad měl rychtář moc starostí, ale i kdyby je neměl, každého tátu přejde trpělivost, když dítě takhle bečí. Milý rychtář tedy našupal své dceři přes zadeček. Dal Marijance jen jednu nebo dvě, ale měl ji raději odpustit; to vám byl ryk, až zaléhaly uši! Mamince to nebylo vhod; byla by to spořádala lépe, ale neřekla nic a nesla na stůl. Pantáta se při jídle kabonil a ten rozbrečeneček se nemohl utišit.

Takový oběd za mnoho nestojí. A nestál ani tehdy; pane, to to dopadlo! Barbucha začal právě po polévce zvonit a pantáta spustil: „Kdo to zvoní? I vy rozjívenci, nebudete ani při jídle zticha, aby vás káně!“

Děti se dívaly jedno na druhé, nikdo nic nedělá, a zvonek zní a zní. Nejstarší vám dostal pohlavek, ale bláznivý zvonek neumlká. Co to je? Ty můj světe, strašidlo!

Pantáta seděl právě proti píce, a jak se rozhlíží, kde asi vězí ten prožluklý zvoník, spatří Barbuchu! Visel za přední tlapy a košilka mu splývá dva lokte dolů. To byla podívaná, pantáta dopadl na židli jako zdřevěnělý. Byl strach, aby se mu něco nestalo. Ve chvílce se zpotil, jako když spadne do rybníka. Děti mají pro strach uděláno, a přece piští, když to na ně trhne. Myslete si, co zkusí potom velký člověk. To aby utíkal dvacet mil!

Rychtář si zakryl oči a levičkou ukazoval na strašidlo. Jektal vám hrůzou a zuby mu drkotaly drdrdrdrdrdr.

A Barbucha vám říkal stejně rychle barbarbar!

A chvílku byla světnice, jako když ji vymete. Panímáma ječela, služky ječely, děti z toho nářku zhlouply a začaly také ječet. Pantáta hledal podávky, aby se měl čím bránit, ale nemohl je nalézt. Stály před ním, a on je, chuděra stará, pro strach neviděl.

Barbucha stál ve světnici sám s maličkou Marijánkou. Kousali každý z jedné strany buchtu a měli se dobře.

„Božítku,“ vykřikla maminka, „vždyť my jsme nechali našeho baculáče uvnitř!“

Děvečky vám ji držely za sukni, ale kdepak, panímáma se jim vytrhla. Na nic nedá a šla by pro svoji uličnici třeba do pekel!

Vrátila se a tu vidí, jak si ti dva hrají. Přišlo jí to opravdu k smíchu a dala jim po hubičce. Namoutě, bylo hned po strachu. Jak ale vlepila strašidlu tu hubičku, chuděra vám zřídil o dobrou polovičku a podruhé se mu utrhla oháňka.

„No to jste mi dala, panímámo,“ povídá; „už jsem byl jako pořádný pes a měl jsem síly nazbyt, a teď se zas sotva vleču. Prosím vás, schovejte mě někam do koše, já bych nedošel.“

Milá maminka kroutí nad Barbuchou hlavou a neví, co si počít. Zdá se jí, že by to měla udělat, ale prosím vás, pantáta je pantáta. Nebude přece před svým mužem schovávat strašidla.

„Čípak ty jsi?“ povídá, místo aby mu odpověděla.

„Já jsem jen tak z hlavy,“ řekl Barbucha a bylo mu opravdu smutno.

Ale vtom již hospodář pootevřel dveře a vidí Barbuchu, jak nabírá. Vjela do něho naráz přenáramná odvaha a hned šlapal na celou šlapku a dupal, nu, jak dupají rychtáři. Barbucha ještě vrněl, že nezná než medvěda s medvěďárem, a pantáta byl už u něho. Vzal ho za uši a zvedl nešťastníka jako zajíčka.

„Co ty,“ povídá, „opice medvěďáská, mě budeš chodit strašit, já tě naučím!“

Namluvil toho kopu, a protože vykládal nejraději o sobě, bylo v jeho řeči plno; já, můj, mě a tak až do omrzení. Barbucha se třepal v jeho ruce a připravoval si svá slavná žihadla. Chtěl mu jich pár vsolit, ale dal mu sotva jedno. Štěstí že byl rychtář takový sroula; jak je dostal, pustil bracha Barbušáka a jal se bédovat, že má ruku pryč. Děti a panímáma držely, toť se ví, s tatínkem, ale ta nejmenší holčička byla ráda, že má zase svého chlupatce v klíně, a objímala jej, div nepřišel o hlavu.

Barbucha se jí stulil do náruče a držel se, co měl síly.

A teď přišlo to pravé. Jak se tak objímali a tiskli se k sobě, zavolal na Barbuchu Kuba Kubikula. Volal velmi silně a Kubula volal zároveň s ním, a ještě silněji. Co teď? Strašidlo se nepustilo a Marijánka držela rovněž pevně. Než byste napočítli jedna, dvě, tři, vzneslo se strašidlo s děťátkem a děťátko se strašidlem. Fr! A byly ze dveří.

Teď bylo u rychtářů boží dopuštění. Naříkali a kleli jen což. Maminka si však utřela slzičky a hajdy ven, hajdy za ztracenou Marijánkou.

Příloha č. 15: Jak všichni zůstali spolu (Vančura, 2013, s. 87 - 93)

Zdroj: VANČURA, Vladislav. *Kubula a Kuba Kubikula*. Praha: Albatros, 2013. ISBN 978 – 80 – 00 – 03366 – 2 str. 87 - 93

A krindapána, to se to hraje, to se to poplakává, to se to vypravuje, vždyť je už večer!

Maminky mají strach a tátové se dívají na hodiny. Honem domů, honem k večeři, nebo si pro vás přijdou s metlou!

Již jsou na cestě, již jsou v Houbyholubičkách, již jsou u rybníka.

Našemu vypravování jest se však starati jenom o kováře a o kovářku. Nuže, sem s ním, kdepak je?

Stojí na hrázi a pošvihává si proutkem po holínkách. Vidí Kubu Kubikulu, medvěda a plačící Lízu, vypyta se, co a jak, a jde k nim.

„Milí sousedé,“ pravil obrácen k strýcům a tetám, „vemte si své penízky pěkně zpátky. My u nás nejsme tak pyšní, abychom nevzali o koledě nebo na svůj svátek nějaký dáreček, ale proč dáváte dětem peníze? Nechte si to!“

„Dobrá, dobrá,“ odpověděl rychtář, „nedáváme Líze ani zlámanou grešli, miska je Kubulova!“

Kovář se uklonil na znamení, že je vše v pořádku, a chtěl si odvést Lízu domů. To ovšem nešlo jen tak zhora. Kubula to zpozoroval a vrhl se holčičce skokem kolem krku. Hrnul se jako velká voda a převrhl misku s penězi. Rychtář s drábem a s kovářovými kluky měli hezkou chvíli co dělat, než je sesbírali. Dráb bručel, ale nikdo na to nedal. Lidé se dívali na děti a na medvěda a na strašidlo a bylo jim trochu líto, že má příhoda tak smutný konec.

Rozloučení a zase rozloučení. To to na ně trhlo.

Kubula štkal a Barbucha vřeštěl, Líza objímala medvěda a Marjánka divže neudusila strašidlo, a tak, co konala první dvojice horlivě, konala druhá dvakrát horlivěji.

Tklivé výjevy jdou lidem mnohem méně pod vousy než veselí a smích, a tak se začali sousedé rozcházet. Někteří říkali, že to není zdravé, líbat se se zvířaty, a že se zašlo příliš daleko. Snad měli pravdu, ale dětem by se mnohem lépe líbilo, aby se Kuba Kubikula i s medvědem vrátil do Houbyholubiček.

A stalo se to! Rychtář se sám za to přimlouval!

„Járku,“ povídá kovářovi, „co je od sebe rozháníš? Co tě na tom pálí? Z medvěda bude jednou pořádný člověk. Mluví, jako když tiskne, a v tlapkách má

takový cit, že by od hodiny mohl navlékat krejčímu jehly. Dej ho do školy! Ať z něho něco je!“

„A kampak dáme Kubu?“ otázal se mistr.

„Kuba,“ řekl rychtář, „ má nejvyšší čas, aby se vyučil pořádnému řemeslu, jinak nám zkusne u té tulácké živnosti a zemře se řetízku v ruce jako jeho táta.“

Všichni rychtáři mají od přírody pítku na tuláčky; odpusťte chlapíkovi z Vařeček a Hrců, že tak špatně mluvil o stavu, který se dětem líbí více než stav prokuristů či odborových přednostů. Odpusťte mu to a poslechněte si, co povídá dále: „Koupíme mu pár pořádných bot, něco může nosit po tvých dětech a něco po našem Honzovi. Božíčku, na nějaké záplatě přece nesejde. Nu, nemám pravdu?“

„Ale máte, máte!“ odpovídá kovář, „jenže se vám Kuba Kubikula do těch kalhot nevejde. Je mu, panečku, osmnáct let!“

„Eh,“ děl opět mistr, „kdopak mluví o Kubovi; cožpak neříkám za každým druhým slovem Kubula?“

Ó jemine, ó jemine! Ti kluci měli tak podobná jména, aby se v tom čert vyznal! Ale nakonec si přece tátové porozuměli. Kuba Kubikula se vyučí kovářství a Kubula bude chodit do školy. Basta!

A teď, děti, hajdy domů! Mistr vzal medvěda a svoji holčičku za ruce a chtěl odejít. Sotva však udělal krok, dal se do pláče Barbucha a medvěd s medvěďákem, že od něho nepůjdou a nepůjdou.

„Mistře a rychtáři,“ pravilo medvědí strašidlo, „přešel jsem na svět narychlo. Moji přátelé mě udělali jen tak halabala ze strachu a z výmyslů. To není žádný život; podívejte se na ty nohy a na moje kouřové chloupky! No, mohu v tom chodit? Prosím vás, pošlete mě do nějaké nemocnice nebo do školy pro strašidla, ať je ze mne také něco slušného.“

„A to se podívejme,“ odpověděl na to Kuba Kubikula, „ty nevděčníku nevděčná, my jsme si tě vymyslili a ty teď s námi nechceš nic mít?!“

„Nechci nic mít se strašením. Kdopak na to dnes dá svého kluka? Co je to za řemeslo? Ještě za sto let se mi budou děti smát.“

Barbucha opakoval tak dlouho, že chce, aby jej přejinačili, až zavolali Burduburděru, o němž se vypravuje, že uměl trochu čarovat. Burduburděra slíbil, že udělá, co bude moci. Rychtář mu za to dal stříbrňák. Potom se všichni s Barbuchou rozloučili a pomohli jej svázat do kapesníku. Marjánka křičela až hrůza.

Co nám na světě zbývá, když je nám smutno? Spustíme tureckou a při té hudbě nám okřeje srdce. Jen víc, jen víc, Marjanko!

Naši přátelé došli do Houbyholubiček již za první tmy a vypravovali si lepší věci, než jsou pohádky o strašidlech. Měli se rádi. Kubula chodil do školy, dostal kalhoty, ale dříve byl umyt a vykoupán a vydrhnut a vypařen a vydrbán a vymydlen a vyvískán a vyčesán. To bylo trápení! Lízinka si musela zavázat uši. Kubulův nářek jí měl k tomu, aby plakala zároveň s ním.

Na druhý týden šel kovářský učedník Kuba Kubikula do Vařeček a Hrců, aby si vzal míru na most. Sousedé si řekli, že vystaví něco pořádného, žádnou rachotinu, kterou by mohl kdejaký kluk shodit, ale most nad mosty, most jako řemen, most ze železa! Takovýhle! Pane, to bude pro mistra dobrá práce, na to věru potřebuje učedníka. Když Kuba přišel k řece kachniče, dal se hned do práce. Měřil, a když doměřil, shledal, že bude stavba dlouhá devadesát jeden loket, sedm stop, tři palce a devět vlásků. Byl rád, že to tak dobře ví, a opakoval si ta čísla, aby je nezapomněl.

Najednou však se mu šustne něco u nohy a náramně rychle to spustí: „Bar, bar, bar!“

Můj ty světe, to je Barbucha! Barbucha, který se stal přízní předříkávačů a zaříkávačů psíkem pudlíkem.

Příloha č. 16: Vyrobená knížka pro medvěda Kubulu

Zdroj: vlastní

Příloha č. 17: Pohádkové dvojice

Zdroj: vlastní

Příloha č. 18: Fotodokumentace

Zdroj: vlastní fotografie

Výroba vloček

Hrajeme pexeso

Prohlížení knížek se znaky zimy

Cvičíme s padákem

Malujeme Strašidlo Barbuchu pomocí svíčky

Poskládej si obrázek

Prohlížení knížky Kubula a Kuba Kubikula

Chytání rybiček

Knižní koutek

Překážková dráha medvěda Kubuly